

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Haridusinnovatsiooni õppekava

Maire Post

LASTEAIA ÕUEALA KUJUNDAMINE JA ÕPIKESKUSTE RAJAMINE LÄHTUVALT
NÜÜDISAEGSEST ÕPIKÄSITUSEST ÜHE LASTEAIA NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja: eelkooli pedagoogika nooremlektor Lehte Tuuling

Tartu 2024

Kokkuvõte

Lasteaia õueala kujundamine ja õpikeskuste rajamine lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ühe lasteaia näitel.

Käesolev magistritöö keskendub Parksepa Lasteaias läbi viidud tegevusuuringule, mille eesmärk oli anda ülevaade õpetajate arusaamadest nüüdisaegsest õpikäsitusest ja õuekeskkonna kasutamise vajadusest selle rakendamisel, luua lasteaia õuealale nüüdisaegsele õpikäsitusele ja teaduspõhistele uuringutele tuginevad õpikeskused ning tuua välja nende kasutamise võimalused laste ja õpetajate hinnangul. Andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi põhimõtetel. Uuringus osales 12 lasteaiaõpetajat ja kaheksa 5-7-aastast last.

Tulemustest selgus, et õpetajad väärtustavad nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtumist õppe- ja kasvatustöös ning peavad oluliseks laste enastjuhtiva õppimise toetamist juba lasteaias. Lasteaia õuealale rajatud õpikeskused soodustavad ja mitmekesistavad õuesõppegevuste läbiviimist ning toetavad laste iseseisvat aktiivset õppimist.

Võtmesõnad: *nüüdisaegne õpikäsitus, lasteaed, õuesõpe, õpikeskus, tegevusuuring*

Abstract

Designing the outdoor area of a kindergarten and setting up learning centers according to modern educational concepts on the example of one kindergarten.

Present Master's thesis focuses on an action research conducted in Parksepa Kindergarten.

The aim of the thesis is to provide an overview of teachers' understandings of modern educational concepts and the necessity of using outdoor environments in the implementation of it, to construct learning centers in the kindergarten's outdoor area based on modern educational concepts and science-based study, and to highlight their possibilities of use according to children and teachers evaluation. The data was analyzed based on principles of qualitative content analysis. There were twelve preschool teachers and eight children aged 5 to 7 years participating in the study.

The results revealed that teachers value the implementation of modern educational concepts in their educational work and they consider it important to support children's self-directed learning already in kindergarten. The learning centers constructed in kindergarten's outdoor area promote and vary conduction of outdoor learning activities and support children's independent active learning.

Keywords: *modern educational concept, kindergarten, outdoor learning, learning center, action research*

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
TEOREETILINE ÜLEVAADE	5
Nüüdisaegne õpikäsitus	5
Õuesõpe	6
Lasteaia õueala kui õpikeskkond	8
Õpikeskuste mõiste ja tüübid	8
METOODIKA	11
Valimi moodustamine	12
Andmekogumine	12
Andmeanalüüs	14
Tegevusuuringu protsetuur	15
Tegevusuuringu esimene etapp: planeerimine	15
Tegevusuuringu teine etapp: tegutsemine	16
Kolmas etapp: vaatlemine	17
Neljas etapp: analüüs	17
Uurija reflektiivsus	18
TULEMUSED	18
Kuidas mõistavad õpetajad nüüdisaegset õpikäsitust?	18
Kuidas õpikeskused toetavad lapse mitmekülgset arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt õpetajate hinnangul?	21
Kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust?	24
ARUTELU	26
AUTORSUSE KINNITUS	30
KASUTATUD KIRJANDUS	30
Lisa 1. Vestlusringi küsimused	
Lisa 2. Vestlusringide teemad	
Lisa 3. Õpetajatega läbiviidud intervjuu kava	
Lisa 4. Lastega läbiviidud fookusgrupi intervjuu küsimused	
Lisa 5. Õpikeskused	
Lisa 6. Pildid õpikeskustest	

SISSEJUHATUS

Lapsepõlv on oluline arenguetapp, mille jooksul laps omandab suurel hulgal teadmisi ja oskusi, mis on eelduseks tema õppimisele ja arengule kogu edasise elu jooksul. Kuna lapsed veedavad suure osa oma päevast lasteaias, on oluline, et sinne keskkond toetaks nende arengut mitmekülgset. Tänapäeval on koolieelsel lasteasutusel suur roll laste füüsilise, sotsiaalse ja intellektuaalse arengu toetamisel. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) seab eesmärgiks mitmekesised tegevused, mis integreerivad eri nevid oskusi. Seega on lapse arengu võimalikult tulemuslikuks toetamiseks vajalik, et tema kasvukeskkond oleks mitmekesine.

Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035 on püstitatud eesmärk, kus 2035. aastaks on kõikidel haridustasemetel rakendatud nüüdisaegne õpikäsitus, mis tähtsustab aktiivset ja koostöist õppimist ning mitmekesistab aktiivõppemeetodite kasutamist õppetöös (Haridusvaldkonna arengukava..., 2021). Nüüdisaegse õpikäsituse mudeliga on kooskõlas kaasaegne õpikeskkond, mis on suunatud õppija vajadustele ja keskendub õppija individuaalsetele omadustele ning väärtustab tema eripära ja vajadusi (Õpikäsitus, 2022). Täiskasvanu ülesanne on lähtuda lapsekesksusest, luua tingimused, anda vahendid, materjalid ja juhised, suunata ja toetada last, muuta lapse õppimine huvitavaks. Sellises õppeprotsessis osalemine väljaspool tavalist rühmaruumi sobib hästi nüüdisaegse õpikäsituse mudeliga. Kui lastele võimaldatakse ise tegemine ja kogemuse läbi õppimine, siis muutub teadmiste omandamine põnevaks ja valmistab lapsi paremini ette ka reaalseks eluks (Ambrose & Armstrong, 2019).

Mitmed uurimused (Lantrat, 2019; Tiigi, 2019; Tuuling *et al.*, 2019) kinnitavad, et hea õpikeskkond ja ainete lõimimine võimaldavad kasutada erinevaid õppimisviise ja aitavad kaasa lapse mitmekülgsete oskuste arendamisele. Parksepa Lasteaias rakendatakse õuesõpet ja püüeldakse õues õppiva lasteaia poole. Õues saadud elamused ja kogemused juhivad lapse kõige paremini uute teadmiste ja oskusteni (Eisen, 1989). Õues õppimine pakub otsest ja elavat kogemust ning vahetult õuekeskkonnas olles õpivad lapsed kõigi meeltega, toetades seeläbi intellektuaalset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut (Brügge & Szczepanski, 2008).

Dweck (2017) ja Sobel (2015) on üha enam rõhutanud õpikeskuste tähtsust haridussüsteemis ning uurinud nende mõju õpilastele ja õppimisele. Nad toovad välja, et õpikeskus, kus rakendatakse erinevaid tegevusi, toetamaks lapse arengut, võiks olla enesejuhtiva õppija loomulik kasvukoht.

Lasteaia õueala täiendamine õpikeskustega, mis on mängulised ja harivad, võimaldab muuta õues õppimise aktiivsemaks ja toetada laste füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja

kognitiivset arengut. Innovaatilised õpikeskused aitavad kaasa nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisele, pakkudes õppijatele interaktiivseid õpikogemusi ning võimaldades neil omandada praktilisi oskusi ja seeläbi teadmisi. Õpikeskustes on õppetöö kujundatud õppija lähtepunktist, toetades samal ajal tema õpimotivatsiooni (Smit *et al.*, 2014).

Käesoleva magistritöö eesmärk on anda ülevaade Parksepa Lasteaia õpetajate arusaamadest nüüdisaegsest õpikäsitusest ja õuekeskkonna kasutamise vajadusest selle rakendamisel, luua lasteaia õuealale nüüdisaegsele õpikäsitusele ja teaduspõhistele uuringutele tuginevad õpikeskused ning tuua välja nende kasutamise võimalused laste ja õpetajate hinnangul.

Magistritöö koosneb neljast peatükist. Teoreetilised lähtekohad annavad ülevaate nüüdisaegsest õpikäsitusest, õuesõppest, õpikeskkonnast ja õpikeskustest. Metoodika osa kirjeldab tegevusuuringu läbiviimise etappe. Tulemuste peatükk toob välja õpetajate arusaamad nüüdisaegsest õpikäsitusest, õpetajate ja laste hinnangud lasteaia õuealale loodud õpikeskuste kohta. Arutelu peatükis analüüsitakse põhisõnumeid ja seostatakse neid teoreetiliste lähtekohtadega.

TEOREETILINE ÜLEVAADE

Nüüdisaegne õpikäsitus

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on liikunud fookus õpetajalt õppijale, kus laps on aktiivne osaleja õppeprotsessis ning õpetaja on lapse keskkonna kujundaja ja individuaalsuse arengu toetaja. Lähtudes kaasaegsest õpikäsitusest, on õpetajal nende uuenduste elluviimisel võtmeroll. Õpetajate ülesanne on luua avatud, paindlikke ja interaktiivseid õpikeskkondi, mis võimaldavad lastel saavutada paremat arusaama õpitust ning oskust teadmisi rakendada (Feldschmidt, 2017).

Viimaste aastate olulised märksõnad haridusmaastikul on nüüdisaegne õpikäsitus ja lapsest lähtuv kasvatus. Õpikäsituse individuaalsus peegeldab õppimise isikupära ning kujundab arusaama sellest, kuidas õppimine ja õpetamine peaksid toimuma, alates õppeprotsessi eesmärkidest ja tulemustest kuni õpetaja ja õpilase rollideni (Eesti elukestva õppe ..., 2020). Mitmed uuringud (Mooij *et al.*, 2014; Aboltina, 2021; Varik *et al.*, 2021), nii rahvusvahelised kui ka Eesti sisesed, viitavad sellele, et haridusasutustes domineeriv õpikäsitus peaks olema kaasaegsem ja rohkem lõimitud, kasutades erinevaid õppimisviise. Eelkõige on tehnoloogia kiire areng põhjustanud vajaduse ajakohastada õpikäsitust. Eesti Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus on toetanud õpetajate koolitamist, tutvustades erinevaid robotikavahendeid, mis võimaldavad õppe- ja kasvatusgevust lasteaedades mitmekesistada

ning nüüdisaegset õpikäsitust rakendada. Interaktiivsete õppevahendite kasutamisel on lapsed kaasatud tegevusse, kus nad saavad olla ise aktiivsed osalejad, vaatlejad, uurijad ja lahenduste leidjad. Laps on tegevustes motiveeritud, kui ta saab aktiivselt tegutseda, ise otsustada ning omas tempos tulemused saavutada (Vinter, 2013).

Lasteaias on oluline võimaldada lastele alusharidust, mis toetaks tervikliku isiksuse kujunemist ja oleks aluseks edasisele haridusteele. Nüüdisaegset õpikäsitust iseloomustab konstruktivistlik arusaam õppimisest, enastjuhtiv ja koostöine õppimine, mis annab võimaluse arvestada laste mitmetasandiliste vajadustega. Nüüdisaegne õpikäsitus pakub aktiivset osalemist tegevustes ja keskkonnas, võimaldades harjutada koostööd ja suhtlemisoskusi ühistegevustes ning seostada ja mõtestada tegevusi, arendades seeläbi loogilist mõtlemist, loovust ja arusaamist (Tamm, 2019).

Õppijakeskses lähenemises, kus õppeprotsess hõlmab praktiliste probleemide lahendamisele suunatud ülesandeid, saab teadmiste omandamise muuta igapäevaselt loomulikuks osaks (Smit *et al.*, 2014). See lähenemine võimaldab mõista, kuidas omandatud teadmised leiavad rakendust päriselus, aidates lahendada erinevaid olukordi ja probleeme. Õpikeskkond, mis pakub lapsele võimalust avastada maailma, end väljendada ja kasutada igapäevaelu õpikogemusena, on aluseks lapse enesejuhtivale õppimisele (Aboltina, 2021).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kaasaegse õppimise edendamiseks on vaja anda füüsilisele õpikeskkonnale uus tähendus. See hõlmab iseseisva õppimise võimaldamist, kus lapsed saavad õppida omas tempos. Õpetaja roll on siin pigem toetav ja suunav ning õppimine toimub lapse enda juhitud protsessi alusel (Akpan & Beard, 2016). Lapsekeskse õpiruumi loomine eeldab õpetajalt teadlikkust lapse arengust ja õppimisest, õpetaja muutunud rollist ning hariduse arengusuundadest ja eesmärkidest, ka tulevikuvaates (Kinos, 2010; Lahe, 2021; Nugin, 2013).

Õuesõpe

Õuesõpet määratletakse erinevates kultuurides veidi erinevalt. Eesti keeles on seda terminit hakatud aktiivselt kasutama alates 2005. aastast. Eesti õuesõppe edendaja Mikk Sarv on öelnud, et õues õppimine on vahetu kogemine, isetegemine ja kogetu teistele vahendamine (Sarv & Vilbaste, 2009). Seega toetab õuesõpe igati nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist, kuna see võimaldab õppijatel vahetult kogeda, luua isiklikke seoseid, arendada praktilisi oskusi ja teadmisi õuekeskkonnas. Lisaks pakub õues õppimine avatud ja mitmekesist õpikeskkonda, kus lapsed saavad kasutada erinevaid meeli ning õppida koostöös teiste lastega, toetades seeläbi nende sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi (Käis, 2018).

Õues õppimine ei ole kindlalt piiritletud, kuid sellel on ühtne sisu. Kõikides õuesõppe vormides on oluline vahetu kogemine (Tuuling, 2017). Õuesõpe laiendab õppimise piire kaugemale rühmaruumist, võimaldades õppimist erinevates keskkondades. Õuesõppe tegevused ja õuekeskkond mõjutavad lapse arengut positiivselt. Õuesõppe kaudu on võimalik integreerida erinevaid õppetegevusi, et lapsed kogeksid paremini elukeskkonda (Sutrop *et al.*, 2019). Käis (1992) on välja toonud, et aktiivne õues tegutsemine toetab lapse igakülgset arengut. Täiskasvanu juhiste järgi iseseisvalt tegutsedes laps loob ja kujundab enda maailmapilti, ühendades uued teadmised olemasolevate teadmistega. Õues on laps pidevas tegutsemises, seetõttu on õuesõpe üks võimalus, kus rakendatakse käelisi ja meelelisi tegevusi üheskoos. Selline lähenemine võimaldab saavutada täiuslikumaid ja püsivamaid tulemusi, sest aju salvestab õpitava sisu paremini, kui see on seotud liigutuste ja meelte kogemustega (Dahlgren *et al.*, 2012).

Ka lasteaegade aktiivsed postitused Facebooki gruppides *Õuesõpe lasteaia*s ja *Rohelise Kooli võrgustik* viitavad sellele, et Eesti lasteaedades hinnatakse õuesõpet aina rohkem. Paljud lasteaiaid, sh ka Parksepa Lasteaed, väärtustavad loomumomast õppimisele lähenemist, õuesõpet, mille eesmärk on innustada rohkem liikuma ning proovima erinevaid võimalusi aktiiv- ja õuesõppeks, tagades seeläbi lastele mitmekesisema ja rikastava õpikogemuse. Aktiivõpe võimaldab lastel iseseisvalt tegutseda, mis aitab neil õpitavat paremini mõtestada ja omandatud teadmisi reaalse eluga seostada ning on aluseks ennastjuhtiva õppija kujunemisel (Vihman, 2016).

Õues õppimise käigus kasutatakse meetodeid, mis innustavad lapsi mõtlema, uurima, jälgima, juurdlema, tegema valikuid ja lõpuks ka otsuseid langetama. Õues olemine annab lastele võimaluse eriliseks suhtlemiseks loodusega, neil on võimalik aastaringiselt jälgida taimi ja loomi erinevates arengustaadiumides ja toimetustes (Waters & Maynard, 2010). Õues toimuvate õppe- ja kasvatustegevuste mõju oleneb sellest, kus konkreetselt tegevusi läbi viiakse ning millised vahendid ja võimalused on lastele kättesaadavad (McClintic & Petty, 2015).

Lasteaia õueala kui õpikeskkond

Eestis käib enam kui 90% 3-6-aastastest lastest lasteaia (Statistikaamet, 2022) ja nad veedavad seal suurema osa oma päevast, seega mängib lasteaia õpikeskkond lapse arengus olulist rolli nii õppimisel kui õpetamisel.

Lasteaia õueala on oluline õpikeskkond, kus lapsed saavad aktiivselt liikuda, avastada ja õppida. Nüüdisaegse õpikäsituse tunnuseks on avatud õpikeskkond, kus on võimalus läheneda

õppijakeskselt, mis võimaldab õppijatel ise aktiivselt osaleda ning oma õppimist suunata vastavalt nende individuaalsetele vajadustele ja huvidele (Pedaste, s.a). Lähtudes õpikäsitusest peab õpikeskkond võimaldama igal lapsel saavutada oma võimetele vastavat maksimaalset arengut. Bilton (2010) on uurinud õppimise ja ümbritseva keskkonna seoseid ning rõhutanud, et laste arengu seisukohast on nii sise- kui ka väliskeskkond oluline. Olenemata keskkonna omapärast jääb õpikeskkonna peamine roll samaks: see peab motiveerima õppijat, pakkuma õpitegevuseks ja loovaks eneseväljenduseks vajalikke võimalusi ning toetama püstitatud eesmärkide saavutamist (Tuuling, 2017).

Lasteaia õueala peaks olema terviklik õpikeskkond, mida saab käsitleda kui siseruumide laiendust. Väliskeskkonna eripära toetab lapse mitmekülgset arengut erinevate kasutusvõimalustega ning mänguvahenditega varustatud õuekeskkond rikastab õppeprotsessi (Tuuling, 2017). Õuekeskkond omab olulist rolli õppimise ja arengu seisukohast, pakkudes võimalusi nii aktiivseks liikumiseks kui ka õppetegevusteks (Bilton, 2010).

Iseseisvat tegutsemist pakkuv õpikeskkond on lapse mitmekülgse arengu alus. Lasteaia õueala peaks olema kavandatud nii, et seal on loodud tingimused loominguks tegevuseks, laste omavaheliseks koostööks, mängimiseks, aktiivseks liikumiseks ning looduse avastamiseks ja uurimiseks (Nugin & Õun, 2017). Mitmekülgse õueala eeliseks on, et lapsel on võimalus jälgida ja kogeda looduses toimuvaid muutusi, mis aitab tal omandada teadmisi ja oskusi (Grahn, 2009). Õpikeskkond, mis pakub lapsele võimalust ise maailma avastada ning kasutada igapäevategevusi õpikogemusena, on aluseks lapse enastjuhtivale õppimisele. Samale järeldusele on jõudnud Käis juba 1920ndatel aastatel, mil ta on öelnud: “*Lapsi tuleb õpetada mitte nii palju tõsiasju teadma, kui neid ise otsima ja leidma*“ (Käis, 1992).

Õpikeskuste mõiste ja tüübid

Hariduse ja kasvatuses sõnaraamat kirjeldab õpikeskkonda kui kooslust erinevatest teguritest, nagu õppemeetodid, õppevahendid, kaasõppurid jm, mis mõjutavad õppimise protsessi (Erelt *et al.*, 2014). Ka Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) ei ole antud selget määratlust õpikeskkonna või õpikeskuste kohta, kuigi mõiste *õpikeskus* on alushariduse valdkonnas oluline ja seda käsitletakse igapäevaselt. Brotherus jt (2001) seostavad lasteaiaees laste õppimist tegevustega ning nimetavad alushariduse õpikeskkonda tegevuskeskkonnaks.

Uuringutest tuleb välja, et lastel on võimalus enamiku õues veedetud ajast vabalt mängida ja ise oma tegevusi kujundada ning valida endale sobilikke mänguasju ja materjale (Björger, 2016; Moser & Martinsen, 2010). Õpikeskuste integreerimine õuekeskkonda avab lastele arvukalt võimalusi iseseisvaks katsetamiseks, avastamiseks ja uurimiseks. Tegevusi

saab kohandada alates rahulikest mängudest kuni aktiivse füüsilise tegevuseni. Õuealal paiknevad õpikeskused toetavad laste mitmekülgset arengut, aidates neil omandada eluks vajalikke oskusi (Grahn, 2009).

Õpikeskuste kujundamisel on oluline arvestada, et laste õpitulemused saavutatakse paremini, kui neil on võimalus õppida otseste kogemuste kaudu, ise uurides, avastades ja katsetades, nagu tõi välja oma uuringus ka Nugin (2013) Ambrose ja Armstrongi (2019) rõhutavad, et õpikeskuste kujundamisel tuleb arvestada lapsekeskset ja avatud lähenemist. Õpikeskus ja sellega seotud vahendid peaksid olema lastele lihtsasti kättesaadavad, loomulikud, hõlpsasti kohandatavad ja vabad liigsetest piirangutest ning sobilikud nii õppetegevuste läbiviimiseks, mänguks kui füüsiliseks aktiivseks tegevuseks.

Õpikeskused võivad olla erineva suuruse, kujunduse, varustuse ja erineva funktsionaalsusega ning neil võib olla erinevaid eesmärke lähtudes lapse vanusest.

Looduslikud õpikeskused on spetsiaalselt loodud õuesõppeks ja õuesõppe meetodikate toetamiseks. See on avatud õpikeskkond, kus lapsed saavad loodust ja väliruumi kasutades õppida erinevaid ainevaldkondi ja arendada praktilisi oskusi, ühendades looduse uurimise ja praktilise õppe. See on õpikeskus, kus on rikkalikult erinevaid looduslikke vahendeid, näiteks puuroikad, kivid, käbid ja lehed, mis loovad lastele rohkelt võimalusi tegutsemiseks nende endi huvidest lähtuvalt (Waters & Maynard, 2010). Otse looduses õppimine rikastab laste kogemusi ja aitab süvendada arusaama ümbritsevast maailmast (Sarv, 2009) ning kinnistab teadmisi elusloodusest ja selle jätkusuutlikkusest. Taimede kasvatamine, nende eest hoolitsemine ja viljade nautimine lasteaia aias on kogemus, mis aitab lastel sügavamalt mõista ümbritsevat maailma.

Kaasaegsed õpikeskused on suunatud teadmiste omandamisele, kus rõhk on aktiivsel osalusel, koostööl, praktilisel kogemusel ja iseseisval õppimisel. Need õpikeskused toetavad laste huvisid ja julgustvad neid arendama erinevaid oskusi. Interaktiivsete õppevahenditega õpikeskused pakuvad suurepäraseid võimalusi läbi mänguliste tegevuste laste teadmisi arendada, õpitut korrata ja kinnistada. Digipöörde programm 2020-2023, mis on välja töötatud Eesti elukestva õppe strateegia 2020 rakendamiseks, seab üheks oluliseks eesmärgiks head teadmised ja infotehnoloogia pädevused haridusvaldkonnas, mis loob võimalused viia sisse muudatused õpikäsituses (Eesti elukestva õppe ..., 2020). Digitehnoloogiat koolieelses hariduses rakendatakse õppevahendina igas vanuses lastega, eriti tänapäeva maailmas, kus digiseadmed on kodus laialdaselt kättesaadavad (Nevski, 2017). Seega on digivahendite õpikeskustesse toomine igati põhjendatud. Eelnevalt läbiviidud uuringute (Kol, 2012; Konca *et al.*, 2016) põhjal võib öelda, et digivahendite kasutamine lasteaias on muutnud laste jaoks

õppimise mänguliseks ja köitvaks. Digivahendid õpikeskuses peavad olema sellised, millega lapsed saavad iseseisvalt proovida, eksperimenteerida ja mängida. Praegu on mitmeid robotikavahendeid, mis lõimivad erinevaid valdkondi nagu näiteks keel ja kõne, matemaatika, loodus jne. Tahvelarvutite kasutamine õpikeskkonnas annab võimaluse lastel ise õpikeskusesse loodud QR koodide abil uurida ja saada oma küsimustele vastused.

Õpikeskustes vabalt toimetades loovad lapsed sageli ise endale sobivaid tingimusi, suunavad iseseisvalt oma tegevusi (Waller *et al.*, 2010) ning omandavad vajalikke oskusi pigem isikliku kogemuse kaudu kui täiskasvanu juhiste järgi (Vandewalle, 2010). Kui laps tunneb end turvaliselt ja kogeb põnevust, on ta motiveeritud iseseisvalt tegutsema ning omandab teadmisi ja oskusi põhjalikumalt. Õpikeskused aitavad kaasa mitmekesise ja tervikliku õpikeskkonna loomisele lasteaia õuealal, võimaldades lastel õppida erinevaid oskusi ja teadmisi läbi mängu ja praktilise kogemuse (Käis, 2018).

Teoreetilised alused kinnitavad, et lapsest lähtuv mitmekesine õpikeskkond ning mängulised ja harivad õpikeskused õuealal toetavad lapse füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja kognitiivset arengut. Töötades ise Parksepa Lasteaias, kus on avar õueala, mis pakub suurepäraseid võimalusi aktiivseks liikumiseks, on töö autor märganud, et õues õppimist rakendatakse vähe. Õpetajad toovad põhjuseks õpikeskkondade/õpikeskuste puudumise, kus oleks võimalik efektiivselt tegevusi läbi viia. Teemat arutati ka lasteaia erinevate sidusgruppidega, kus uuriti õuesõppimise võimalusi ja tutvustati kavandatavat magistritööd. Arutelude käigus veenduti, et lasteaia õueala mitmekesistamine ja erinevate õpikeskuste loomine õuealale on oluline lapse mitmekülge arengu toetamise seisukohalt.

Tulenevalt eeltoodust on magistritöö eesmärk anda ülevaade õpetajate arusaamadest nüüdisaegsest õpikäsitusest ja õuekeskkonna kasutamise vajadusest selle rakendamisel, luua lasteaia õuealale nüüdisaegsele õpikäsitusele ja teaduspõhiste uuringutele tuginevad õpikeskused ning tuua välja nende kasutamise võimalused laste ja õpetajate hinnangul.

Eesmärgist lähtuvalt sõnastati kolm uurimisküsimust:

- Kuidas mõistavad õpetajad nüüdisaegset õpikäsitust?
- Kuidas õpikeskused toetavad lapse mitmekülge arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt õpetajate hinnangul?
- Kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust?

METOODIKA

Magistritöö eesmärgist lähtuvalt valiti uurimismeetodiks tegevusuuring. Tegevusuuring keskendub praktiliste probleemide lahendamisele ning viiakse läbi eesmärgiga parandada tegevuse kvaliteeti (Löfström, 2011). Tegevusuuringus osalejad on nii uurimuses tegutsejad kui ka praktikud ning samal ajal ka selle uurimisobjektid (Nunes & McPherson, 2003).

Löfströmi (2011) järgi on tegevusuuring tsükliline ja koosneb erinevatest etappidest: planeerimine, tegutsemine, vaatlemine, analüüsimine. Planeerimise etapis tehakse hetkeolukorra kaardistamine. Tegutsemise etapis luuakse sekkumine ja rakendatakse seda. Vaatlemise etapis kogutakse andmeid läbi viidud tegevuste kohta. Analüüsimise etapis tehakse kogutud andmete põhjal järeldusi ning vajadusel koostatakse ja rakendatakse järgmise tsükli tegevuskava (Löfström, 2011). Selline meetod võimaldab hinnata olemasolevat olukorda, välja arendada sobiv lahendus konkreetsele probleemile, teostada koostööd nõudvaid tegevusi probleemi lahendamiseks ning hinnata tulemuslikkust.

Magistritöö käigus viidi läbi tegevusuuringu üks tegevustsüklil, mis koosnes neljast etapist:

- Andmete kogumine ja hetkeolukorra kaardistamine
- Ideede kogumine õpikeskuste loomiseks, nende kavandamine ja rajamine
- Õpikeskuste piloteerimine ning tagasiside kogumine
- Tulemuste analüüs

Joonis 1. Tegevusuuringu etapid ja ajakava

<p>I ETAPP september 2022- november 2022</p>	<p>Andmete kogumine, hetkeolukorra kaardistamine, valimi moodustamine Info kogumine</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Erinevate uuringute ja teemakohase erialase kirjanduse läbitöötamine <p>Hetkeolukorra kaardistamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Vestlusringid siidisrupidega
<p>II ETAPP veebruar 2023- detsember 2023</p>	<p>Ideede kogumine õpikeskuste loomiseks, nende kavandamine ja rajamine Vestlusringide korraldamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kavandite koostamine ✓ Kavandite analüüsimine ja parendamine <p>Õpikeskuste rajamine</p>
<p>III ETAPP jaanuar 2024- veebruar 2024</p>	<p>Õpikeskuste piloteerimine ja tagasiside kogumine Piloteeritavate õpikeskuste testimine</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Õpikeskuste rakendamise vaatlemine <p>Õpetajatega intervjuude läbiviimine Lastega fookusgrupi intervjuu läbiviimine</p>
<p>IV ETAPP märts 2024- aprill 2024</p>	<p>Tulemuste analüüs Õpetajate ja lastega intervjuude ning vaatlusmärkmete analüüsimine</p>

Valimi moodustamine

Valimi moodustasid kõik 12 Parksepa Lasteaia õpetajat. Tegemist on kõikse valimiga. Uuritavate töökogemus lasteaiaõpetajana jääb vahemikku 1-36 aastat. Igat uuringus osalevat õpetajat teavitati planeeritava tegevusuuringu teemast, nende rollist uuringus ning osalemise vabatahtlikkusest ja võimalusest osalusest loobumiseks igal ajal, kogu uuringu vältel.

Valimisse kuulus, eesmärgiga koguda laste tagasisidet õuesõppe ja õpikeskuste kohta kaheksa 5-7 aastast last, kolm poissi ja viis tüdrukut. Lastega viidi läbi loovuurimismeetodil fookusgrupi intervjuu. Enne laste kaasamist koostati lastevanemate nõusolekuvorm ja edastati see allkirjastamiseks lastevanematele. Intervjueerimisel on oluline on lapsevanemaid teavitada ja kui laps on alla 15-aastane neilt lapse uuringus osalemiseks luba küsida (Löfstrom, 2011).

Andmekogumine

Andmete kogumine toimus kolmes etapis ning selleks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi (vestlusring, vaatlus, poolstruktureeritud intervjuu õpetajatega ja loovmeetodil põhinev fookusgrupi intervjuu lastega, uurijapäevik). Kvalitatiivse uurimise käigus keskendutakse ühe objekti põhjalikule analüüsile, süvenedes sisse. Andmeid kogutakse peamiselt läbi vaatluse, intervjuude ja suulise suhtluse (Laherand, 2012). Valitud meetod sobis uurimisteamiga, kuna see võimaldas uurijal üksikasjalikult analüüsida ja kirjeldada uuritavate teadmisi, kogemusi ning tõlgendusi nüüdisaegsest õpikäsitusest, õpikeskustest ning õuekeskkonnas õpetamise ja õppimise võimalustest lähtudes nüüdisaegsest õpikäsitusest.

Esimeses etapis koguti andmeid vestluse ja vaatluse teel, mis dokumenteeriti uurijapäevikus. Vaatlus on levinud andmekogumise meetod just tegevusuuringute läbiviimisel, see annab ülevaate käitumismustrite ja harjumuste kohta. (Löfström, 2011).

Uurijapäevikut peetakse oluliseks andmeallikaks, kuna see koosneb uurija enda vabas vormis kirja pandud märkmetest, mida hiljem saab uurimuses kasutada (Virkus, 2016). Uurijapäevikusse padi kogu uuringu vältel kirja uurija mõtted ja tähelepanekud, mis aitasid erinevaid kogemusi mõtestada. Sissekanded uurijapäevikusse koostati Löfströmi (2011) meetodi järgi, kasutades spontaanset kirjutamist nii lausetega kui ka märksõnadega.

Teises etapis koguti andmeid vestlusringides ja tehti märkmeid uurijapäevikusse.

Kolmandas etapis koguti andmeid mitteosaleva vaatluse ja intervjuude kaudu. Mitteosalevas vaatluses jälgib vaatleja sündmusi loomulikus keskkonnas, kuid ei võta nendest ise aktiivselt osa (Laherand, 2012). Mitteosaleva vaatlusega jälgiti nii õpetajate kui laste õpikeskuste kasutamist õppe- ja kasvatustöös ning vabas tegevuses. Kõik vaatlused kooskõlastati eelnevalt rühmameeskonnaga. Vaatlusi ei salvestatud, kuna uurija leidis, et see

võiks häirida rühma tavapärast tegevust. Keskmiselt kestis iga vaatlus kaks tundi. Vaatlus toimus laste õuesoleku ajal kas hommiku- või õhtupoolikul. Vaatluste kohta tehti märkmeid uurijapäevikus.

Poolstruktureeritud intervjuuga koguti andmeid õpetajatelt teisele uurimisküsimusele vastuste saamiseks. Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab paindlikult muuta eelnevalt koostatud intervjuukavas küsimuste järjekorda ning esitada lisaküsimusi vastuste täpsustamiseks või teemale tagasi juhtimiseks (Lepik *et al.*, 2014). Intervjuukava koostatakse lähtuvalt töö eesmärkidest, uurimisküsimustest, tuginedes eelnevalt läbitöötatud teoreetilistele materjalidele (Õunapuu, 2014). Enne intervjuude algust antakse uuritavatele veelkord ülevaade uurimuse eesmärkidest, selgitakse konfidentsiaalsuse põhimõtteid ja andmete kasutamise viise ning küsitakse luba vestluste salvestamiseks (Lepik *et al.*, 2014). Esmalt viidi läbi prooviintervjuu ühe õpetajaga, et hinnata küsimuste arusaadavust ja kattuvust tööeesmärkidega. Prooviintervjuul osalenud õpetaja vastas küsimustele väga põhjalikult ja üksikasjalikult, mis viis intervjuu kestvuse 90 minutile. Pärast prooviintervjuu läbiviimist küsimusi kohandati, liideti sarnased ja osaliselt kattuvad küsimused ning muudeti mõne küsimuse sõnastust uuritavale arusaadavamaks. Intervjuud viidi läbi lasteaia ruumides ning need kestsid umbes üks tund. Pärast intervjuud anti uuritavatele võimalus lisada oma mõtteid, täiendavaid kommentaare või tähelepanekuid uurimistöö täiendamiseks, seda võimalust kasutas üks uuritav. Intervjuu lõpus tänati uuritavat aktiivse osaluse ja panuse eest uurimistöösse. Peale intervjuude läbiviimist uuritavatega materjal transkribeeriti, mis tähendab salvestatud kõne muutmist kirjalikuks tekstiks (Laherand, 2012).

Lastelt andmete kogumiseks viidi läbi loovuurimismeetodil fookusgrupi intervjuu ja vaatlus koos loovate ülesannetega, mille eesmärk oli välja selgitada, kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust. Fookusgrupi meetod on sobiv uurimismeetod mitte ainult selleks, et mõista, mida lapsed mõtlevad, vaid ka selleks, et aru saada, kuidas nad mõtlevad (Billson, 1989). Loovate mänguliste ülesannete kasutamine võimaldab saada lastelt mitmekülgset informatsiooni, mis traditsiooniliste uurimismeetodite kasutamisel jääb kättesaamatuks (Murumaa-Mengel, 2014). Lastega läbiviidud intervjuu salvestati diktofoniga, materjali ei transkribeeritud, kuna lapsed olid vestluses väga aktiivsed ja vastasid läbisegi, mistõttu nende vestluste eristamine oli keeruline. Seega kuulas magistritöö autor lindistust mitmeid kordi ning tegi uurijapäevikusse märkmeid olulisematest ütlustest.

Andmete kogumisel järgiti uurimustöö eetika reegleid, mis näevad ette, et uuringus osalevad õpetajad annavad eelnevalt oma nõusoleku. Eetilise seisukohast on oluline tagada, et tööga ei kahjustataks osalejate privaatsust (Strömpl, 2020).

Andmeanalüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Induktiivne lähenemine võimaldab kogutud materjali põhjalikult analüüsida ja uuritavate arvamused ühtseks tervikuks koondada, keskendudes peamistele ja uuringu seisukohast olulistele tähendustele (Kalmus *et al.*, 2015).

Õpetajate intervjuude andmeanalüüs koosnes kolmest etapist: transkribeerimisest, kodeerimisest ja kategoriseerimisest. Peale õpetajatega intervjuude läbiviimist salvestatud helifailid transkribeeriti tekstifailideks sõna-sõnalise transkribeerimise strateegia abil, kus kogu osaleja jutt kirjutati üles ilma midagi välja jätmata (Linno, 2020). Intervjuude transkribeerimiseks kasutati veebipõhist kõnetuvastus- ja transkriptsiooni tarkvara (Olev ja Alumäe, 2022). Transkriptsioonid kõrvutati helifailidega ja parandati võimalikud ebatäpsused. Transkriptsioonist eemaldati isiku tuvastamist võimaldavad andmed, uuringus osalenud õpetajate nimed asendati tähistega (Õ1, Õ 2 jne). Transkribeeritud teksti vormindamiseks kasutati *Times New Roman* kirjatüüpi, kirjasuurusga 12p ja reavahega 1,5. Intervjuude transkriptsioonide maht kokku oli 33 lehekülge.

Järgnevalt loeti transkribeeritud teksti mitmeid kordi läbi ning märgiti erinevate värvidega uurimisküsimustest lähtuvalt tähenduslikud üksused ning määrati neile koodid. Sarnaste tunnustega koodid grupeeriti, millest moodustati peakategooria ja alamkategooria. Usaldusväarsuse suurendamiseks kasutati kaaskodeerijat, kellega võrreldi moserdud koodide kattuvust. Kodeerimisel ilmnenu erinevused tulenesid peamiselt sõnastusest ja märgitud oluliste üksuste pikkusest.

Tegevusuuringu protsetuur

Uuring kestis kokku 19 kuud, algas september 2022 ja lõppes aprill 2024.

Tegevusuuringu esimene etapp: planeerimine

Andmete kogumine ja hetkeolukorra kaardistamine

Planeerimise etapis toimus teemakohase kirjanduse, varasemate uuringute ja erinevate teemakohaste materjalide läbitöötamine, analüüsimine, olukorra kaardistamine, andmete kogumine ning valimi moodustamine.

Alustades planeerimise etapist, keskenduti teemakohase kirjanduse läbitöötamisele ning olukorra kaardistamisele. Eesmärk oli mõista õpetajate arusaamu nüüdisaegsest õpikäsitusest ja selle rakendamisest õues toimuvates tegevustes. Sellest tulenevalt kavandati läbi viia vestlusring ja avatud õuesõppe tegevused, mille peamiseks fookuseks oli

nüüdisaegne õpikäsitus. Vestlusring toimus struktureeritud grupiaruteluna, kus suunati osalejaid arutlema kindlal teemal. Vestlusringi teema ja küsimused (Lisa 1) olid eelnevalt ette valimistatud ja osalejatele tutvumiseks saadetud. See aitas luua õpetajates turvatunnet ning julgustas neid vabalt suhtlema ja oma mõtteid jagama. Mitmed osalejad esitasid oma mõtted ka kirjalikult, mida kasutati tulemuste analüüsimisel. Olukorra kaardistamise teise tegevusena planeeriti kolm integreeritud avatud tegevust õuekeskkonnas, mille eesmärgiks oli õppetegevuste läbiviimine nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt. Tegevuste läbiviimisel osalesid kõik 12 õpetajat. Avatud tegevuste vaatluste tagasisidestamiseks kasutati vabas vormis täidetavat vaatluslehte, kus kirjeldati, millised elemendid või meetodid iseloomustasid tegevuse läbiviimisel nüüdisaegset õpikäsitust. Kolleegide tegevuste vaatlused pakkusid õpetajatele väärtuslikke praktilisi kogemusi uute teadmiste ja oskuste omandamiseks ning olemasolevate kinnistamiseks.

Vestlusringide aruteludest ja vaatluste tagasiside kokkuvõtetest ning uurijapäevikus tehtud märkmetest tulenevalt sai veelkord kinnitust teema olulisus lasteaia õuekeskkonna kaasajastamiseks nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvate õpikeskuste rajamisega. Kõikide vestlusringide, arutelude, vaatluste ning tähelepanekute kohta tehti märkmeid uurijapäevikus, mis toetasid edasiste tegevuste kavandamist.

Tegevusuuringu teine etapp: tegutsemine

Ideede kogumine õpikeskuste loomiseks, nende kavandamine ja rajamine

Teise etapi alguses korraldati vestlusringe, mis algselt olid suunatud uuringus osalevatele õpetajatele. Hiljem kaasati ka lasteaia teisi töötajaid, kes näitasid huvi lasteaia õueala arendustegevuse vastu ja olid valmis panustama õpikeskuste loomisesse. Vestlusringide kavandamisel peeti oluliseks mitmekesiseid aruteluvõimalusi, koostööd, õppimist üksteiselt ja praktiliste tegevuste rakendamist nende läbiviimisel. Sellest tulenevalt kasutati vestlusringide läbiviimisel õpiringi metoodika elemente, mis hõlmasid sissejuhatust, teoreetiliste teadmiste jagamist, praktilisi harjutusi, arutelusid, koduste ülesannete tutvustamist ning kokkuvõtet. Smithile (2016) on nimetanud õpiringi tulemuslikuks meetodiks, mis võimaldab osalejatel ühendada teooriat ja praktikat ning pärast mitmeid kohtumisi muuta praktilised tegevused isiklikul tasandil kohaldatavaks.

Vestlusringide vaheperioodil said õpetajad võimaluse rakendada uusi teadmisi praktikas ning igale osalejale anti kohtumise lõpus kodune ülesanne, mille analüüsiga alustati järgmisel kohtumisel. Vestlusringides osales 10-15 osalejat, keda juhendas üks läbiviija, kes oli valmistanud ette vestlusringi teema. Vestlusringide eestvedajad valiti osalejate endi seast.

Vestlusringid toimusid lõuna ajal ja kestsid 1,5 tundi. Ajaline piirang vestlusringidel tekitas olukordi, kus teema käsitus jäi pooleli ning mõnda teemat käsitleti mitmel kohtumisel. Samuti ühendati mõnikord mitu teemat vastavalt nende sobivusele ühte vestlusringi. Vestlusringide teemad (Lisa 2) valisid osalejad ise nende teemade seast, mis neid kõige enam huvitasid. Iga teema arutelu juures tõsteti esile selle seosed õpikeskuse ja nüüdisaegse õpikäsitusega.

Vestlusringides arutatud teemad ja õpikeskuste ideed dokumenteeriti uurijapäevikusse. Uurijapäeviku pidamine aitas märgata vestlusringide planeerimisel ja läbiviimisel tekkinud õpikohti ning leida viise, kuidas järgmisel korral võimalikest takistustest hoiduda.

Vestlusringide arutelude käigus koostati algsed õpikeskuste kavandid, mis põhinesid teoreetilistel allikatel ja eesmärgiga toetada laste mitmekülget arengut, arvestades kaasaegset õpikäsitust. Parksepa Lasteaia õuealale loodi 21 õpikeskust (Lisa 5), mis pakuvad erinevaid tegevusi ja õppimisvõimalusi. Nende hulgas on liiklusväljak, liikumisväljakud koos seiklusradadega, õpikeskused looduslaste ja interaktiivsete õppevahenditega ning eksperimentaalsed keskkonnad. Õpikeskused mitte ainult ei soodusta füüsilist aktiivsust, vaid arendavad ka laste loovust, uurimisoskusi ja katsetamisjulgust, luues avastamiseks ja õppimiseks lõbusa ning hariva keskkonna. Kõik õpikeskused on kohandatud vastavalt laste vanusele ja võimetele ning sisaldavad erinevaid tegevusi ja materjale nende arengu toetamiseks. Lisaks on olemas ka spetsiaalsed õpikeskused, millel eesmärk on kohandatud vastavalt laste individuaalsetele vajadustele ja oskustele, näiteks ilmajaam, seiklusrajad, palliväljakud, liiklusväljak, õpiaed.

Õpikeskustes on saadaval lai valik interaktiivseid õppevahendeid nagu luubid, mikroskoobid, kaleidoskoobid, tahvelarvutid, magnetid, kaalud, peeglid jne. Lasteaia õuealale loodud Wifi-võrk võimaldab erinevate infotehnoloogiarakenduste kasutamist, näiteks iseseisvalt kasutada õppematerjali QR koodide abil. Looduslaste teadmiste omandamiseks ja kinnistamiseks on lastele kättesaadav rikkalik valik looduslikke materjale, sealhulgas erinevad puuliigid ja taimestik, mida saab uurida, vaadelda ja reaalselt kogeda. Loomade, sealhulgas lindude ja putukate tundmaõppimiseks on võimalik kasutada QR-koodide abil erinevat õppematerjali ja reaalseid näitlikke vahendeid.

Kolmas etapp: vaatlemine

Õpikeskuste piloteerimine ning tagasiside kogumine

Teise etapi käigus kavandati ja loodi õpikeskusi, kuid nende valmimine venis erinevatel põhjustel planeeritust pikemaks, lühendades seeläbi valminud õpikeskuste piloteerimise aega.

Enne õpikeskuste kasutuselevõttu tutvustati õpetajatele ja lastele õpikeskuse kasutamise võimalusi ja ohutusnõudeid. Kahe nädala jooksul jälgiti igapäevaselt õpikeskuste tegevusi ning tehti uurijapäevikusse märkmeid selle kohta, kuidas ja kui ulatuslikult lapsed ja õpetajad uusi vahendeid kasutasid.

Samaaegselt õpikeskuste tegevuste vaatlustega kavandati lähtuvalt magistritöö uurimisküsimustest intervjuukava, mis on välja toodud töö lisas - õpetajate intervjuu küsimused (Lisa 3) ja laste intervjuu küsimused (Lisa 4). Lastele kavandati loovmeetodil põhinev fookusgrupi intervjuu, kus peamine rõhk oli mängulisel ja praktilisel tegevusel.

Neljäs etapp: analüüs

Tulemuste analüüs

Neljandas etapis viidi läbi saadud tulemuste analüüs ning toodi välja hinnangud kasutusel olevatele õpikeskustele. Tulemused esitatakse uurimisküsimuste kaupa lähtuvalt loodud peakategooriast. Tulemuste ilmestamiseks kasutati uuritavate tsitaate, mida redigeeriti keeleliselt vastavalt vajadustele ning uurijapäevikus tehtud märkmeid. Tsitaadid esitatakse kaldkirjas, eraldi tekstina, märgistades intervjuueeritavad tähisega (Õ1, Õ2 jne).

Uurija reflektiivsus

Uurimisprotsessi käigus peeti veebipõhist uurijapäevikut, kuhu tehti magistritööga tegelemisel sissekandeid. See võimaldas töö autoril järjepidevalt reflekteerida enda tegevusi uurijana ning salvestada erinevatel hetkedel tekkinud mõtted ja ideed, mida hiljem vajadusel kasutada.

Töö autori põhjalikult läbimõeldud korraldus ja suhtlus erinevate sidusrühmadega olid aluseks uurimuse edukale läbiviimisele. Vestlusringide kavandamisel kasutas töö autor õpetajate mitmekülgseid teadmisi ja kogemusi erinevates ainevaldkondades ning toetas in neid ettevalmistamisel ja juhendamisel. Lisaks lõi magistritöö autor vestlusringides meeldiva ja avatud õhkkonna, ning jälgis kõigi osalejate kaasatust. Magistriõpingute jooksul omandatud teadmised ja kogemused erinevatest õppeainetest olid vestlusringide edukale planeerimisele suureks toeks. Laste fookusgrupi intervjuu viidi läbi meetoodilises kabinetis, mis oli lastele uudne keskkond, ning tekitas neis põnevust, mis omakorda soodustas nende aktiivset osalemist vestlustes. Autor tõdeb, et oleks võinud rohkem suunata lapsi omavahelisse arutellu, mitte ise olla vestluse eestvedaja.

Magistritöö tegemisele aitas kaasa asjaolu, et töö autor töötab samas lasteaias direktori asetäitjana ning on kursis seal toimuva õppe- ja kasvatustööga. Samuti tajus autor meeskonna

toetust ja abivalmidust uurimistöö läbiviimisel. Siiski tuleb arvestada, et autori roll uurijana võis mõjutada teatud määral nii andmeid kui ka uurimistulemusi.

Tagasivaates võib öelda, et autor pühendas iga uurimisetapi läbiviimisele piisavalt aega, mis võimaldas süveneda protsessi, ette valmistada ja läbi viia vajalikud tegevused ning hiljem saadud tulemusi analüüsida.

TULEMUSED

Kuidas mõistavad õpetajad nüüdisaegset õpikäsitust?

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on õpetajate arusaamad nüüdisaegsest õpikäsitusest. Andmeanalüüsi tulemusena moodustus kolm peakategooriat: nüüdisaegse õpikäsituse mõiste, õppeprotsess, õpetaja roll. Esimesele uurimisküsimusele vastuste saamiseks kasutati olukorra kaardistamisel läbiviidud vestluse ja avatud õuesõppegevuse vaatlusel uurijapäevikusse tehtud märkmeid.

Nüüdisaegse õpikäsituse mõistet tõlgendasid uuritavad kui lähenemist, mis keskendub aktiivsele õppimisele läbi praktiliste kogemuste ning tehnoloogia integreerimise õppetöösse. Samuti rõhutati laste kriitilise mõtlemise ja loovuse arendamise vajalikkust, õppija individuaalsete vajaduste ja eripäradega arvestamist ning mitmekesisust õppimises. Uuritavad tõid välja, et nüüdisaegne õpikäsitus võimaldab lastel õppida maailma tundma läbi kogemuste, toetades nende aktiivset osalemist õppeprotsessis ning arendades nende koostöö- ja loovusoskusi. Lisaks toodi välja, et lapsed peaks saama ise osaleda õppeprotsessi planeerimisel ja otsustamisel ning lapse ja õpetaja vahel peaks olema usalduslik suhe, et laps julgeb vajadusel tuge küsida. Uuritavate arvates on oluline toetada laste iseseisvust, loovust ja ennastjuhtivat õppimist ning pöörata tähelepanu sellele, kuidas lapsed seovad uusi teadmisi varasematega. Mitmed uuritavad rõhutasid, et nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt peaks toimuma õppimine avatud ja kaasahaaravas keskkonnas, kus kasutatakse mitmekesisid õppevahendeid, sealhulgas uuenduslikke tehnoloogiaid.

Ka õpetajad õpivad koos lastega ning seetõttu tuleb suhtuda laste ideedesse ja loovusesse positiivselt, läbi vastastikuse usalduse ja koostöö suudavad õpetajad olla teatavaks jõuks laste individuaalse arengu õppimise protsessis (Õ2).

Vaatluste põhjal võib öelda, et õpetajad planeerivad õppe- ja kasvatustegevusi lapse huvidest lähtuvalt, võimaldades lastel ise olla aktiivsed tegutsejad ja lahenduste leidjad, tuginedes nende eelnevatele kogemustele. Tegevused on kavandatud laste huvidele toetudes. Õpetajad kasutasid õuekeskkonda õpikeskkonnana väga otstarbekalt ja loovalt. Tegevused olid mitmekesised ning vahendid lastele iseseisvaks tegutsemiseks eakohased. Arvestati laste loovusega ning gruppidesse moodustamisel võeti arvesse nende eelnevaid teadmisi, oskusi ja

huvisid. Ühe rühma avatud õuesõppe tegevuse vaatluses paistis eriti silma, kuidas lapsed olid kaasatud õppeprotsessi juhtimisse, jagades ise rolle ning aktiivselt arutledes gruppides saavutatud tulemustele üle.

Uuritavate õpetajate arvates on nüüdisaegse õpikäsituse olulised märksõnad järgmised: *aktiivne õppimine*, mis tähendab seda, et õppija on protsessi keskmes, kogeb, avastab ja õpib iseseisvalt ning osaleb aktiivselt õppeprotsessis, kaasates praktilisi tegevusi, eksperimente, arutelusid ja uurimist; *koostöö*, kus lapsed jagavad ideid, teevad meeskonnatööd ja lahendavad probleeme ühiselt; *loovus*, kus lapsed leiavad innovaatilisi lahendusi ning rakendavad oma ideid õppeprotsessis; *paindlikkus ja õppija individuaalsus*, mis tähendab õppekava kohandamist, arvestades iga lapse eelteadmisi, oskusi ja huvisid; *ennastjuhtiv õppija*, kus lapsed kasutavad iseseisvalt õppevahendeid väljaspool õppetegevusi oma teadmiste kinnistamiseks; *tehnoloogiate integreerimine*, mille käigus kasutatakse uuenduslikke tehnoloogiaid õppeprotsessis ning *õppimise mitmekesisus*, kus kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, -keskkondi ja -vahendeid, tagades õppimise mitmekülguse ja huvitavuse.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uuritavad näevad nüüdisaegset õpikäsitust kui olulist lähenemist, mis innustab lapsi aktiivselt osalema, suhtlema ja leidma loovaid lahendusi, luues seeläbi motiveeritud ja kaasatud õpikeskkonna, kus õpitu kinnistub paremini.

Nüüdisaegse õpikäsituse õppeprotsess toetab uuritavate arvates nii õpetamist kui ka õppimist mitmel olulisel viisil. Lastele antakse rohkem võimalusi oma arvamuste avaldamiseks ning laste huvidest lähtuvalt on nad ka rohkem motiveeritud õppima. Praktiline ja kogemuslik õppimine aitab lastel paremini mõista õpitavat ning õpitu jääb neile paremini meelde. Kaasaegse infotehnoloogia integreerimine õppetegevusse, interaktiivsete õppevahendite kasutamine soodustab laste aktiivset osalemist, koostööd ja motivatsiooni iseseisvalt teadmisi omandada.

Interaktiivsed õppevahendid soodustavad laste aktiivset osalemist, nad kogevad koostöö olulisust (...). Tegelikult toimub vastastikune õppimine-õpetamine, olen seda kogenud just kõige nooremate lastega töötades (Õ7).

Uuritavad peavad õppimisel ja õpetamisel väga oluliseks individuaalset lähenemist ja laste eripärade arvestamist, samuti koostöö- ja meeskonnatöö oskusi, mis pakuvad motiveerivaid õpikogemusi ja toetavad iga last vastavalt tema vajadustele. Mitmed uuritavad toovad välja, et kaasav haridus on teinud õpetamise keerulisemaks, kuna tuleb tavarühmas arvestada ka erivajadustega lastega. Samas leidsid uuritavad nüüdisaegse õpikäsituse eeliseid individuaalsuse ja õppeprotsesside õppijakesksuse toetamisel.

Minu arvates on õpetamine keerulisem kui varem. Lähtuma peab igast õppijast ja tänapäeval on mass väga kirju, erinevaid õppijaid on seinast sein, kõigile peab suutma eesmärgi selgeks õpetada. Õppija koha pealt on lihtsam, toetatakse individuaalsust ja õppeprotsessid on õppijast lähtuvad. Seega oled loll või laisk, selgeks tehakse ikka. Varem olid loll, keegi ei hakanud selgitamagi, saadeti selleks ettenähtud asutusse õppima, kus ei nõutud rohkem kui pea võttis (Õ 9).

Avatud tegevuste vaatluste põhjal saab väita, et õpetajad lähtuvad oma igapäevatoos nüüdisaegsest õpikäsitusest. Tegevused olid ülesehitatud lapsest lähtuvalt, läbi praktilise tegevuse ja koostöise õppimise. Lastele loodi huvipakkuv õpikeskkond, kus oli märgata nende iseseisvat aktiivset õppimist, koostööd kaaslastega, suhtlemist ning lahenduste leidmist ja teadmiste kinnistamist. Lastel oli kasutada nii looduslikud kui loodusalased interaktiivseid vahendeid, mis motiveerisid neid õppetegevuses aktiivselt osalema.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uuritavad peavad oluliseks keskendumist lapse individuaalsele ja aktiivsele õppimisele, toetades samal ajal koostööd, loovust ja innovatsiooni ning pakkudes mitmekülgeid ja motiveerivaid õpikogemusi ning huvipakkuvat ja arendavat õpikeskkonda.

Õpetaja roll nüüdisaegse õpikäsituse kontekstis on uuritavate arvates mitmekülgne ja oluline. Nad toovad välja, et õpetaja ülesandeks on luua sobiv keskkond, kus lapsed saavad avastada ja uurida, toetades nende loomulikku uudishimu. Samuti toovad uuritavad välja, et oluline on suunata lapsi ise aktiivselt läbi praktiliste kogemuste teadmisi omandama. Õpetaja roll on usaldada laste võimeid ning suunata neid ilma liigse surve ja sekkumiseta õigeid õppemeetodeid valima ja iseseisvalt tegutsema.

Õpetaja ülesandeks on luua õpikeskkond, kus lapsed saavad arutleda, uurida ja õppida ning küsida küsimusi ja oma arvamusi jagada. Õpetajana pean olema valmis katsetama erinevaid õppemeetodeid ja kohandama neid vastavalt laste vajadustele. Õpetajana toetan, tunnustan igat last nende tugevuste ja nõrkuste põhjal ja pakun vajalikku tuge (Õ8).

Avatud tegevuste vaatluste põhjal saab öelda, et õpetajad toimisid märkamatu suunajate ja toetajatena, võttes lastega võrdse rolli. See võimaldas õpetajatel olla koos lapsega loovad, otsides sobivaid meetodeid ja võtteid, et väärtustada lapse huvisid ja individuaalsust. Lapsed tegutsesid iseseisvalt, järgides õpetaja juhiseid. Õpetaja suunas ja toetas vajadusel tagasihoidlikumaid lapsi. Samuti oli märgata, et lastele loodi sõbralik keskkond, kus neil oli võimalik küsimusi esitada ja julgelt oma arvamust avaldada, mida paljud lapsed aktiivselt tegid.

Seega võib kokkuvõttes öelda, et uuritavad näevad õpetaja rolli nüüdisaegse õpikäsituse kontekstis toetava ja suunavana, võimaldades lastel aktiivselt õppimisprotsessis osaleda. Õpetajad pakuvad lastele tuge, juhendamist ja inspireerivat õpikeskkonda, kus lapsed saavad ise avastada, uurida ja õppida. Samuti võib öelda, et lähtudes avatud õuesõppe

tegevuste vaatlustest on nüüdisaegsest õpikäsitusest tulenevate elementide rakendamine planeeritud õppetegevustes märgatav ja järjest ulatuslikum.

Kuidas õpikeskused toetavad lapse mitmekülgset arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt õpetajate hinnangul?

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas õpetajate arvates õpikeskused toetavad lapse mitmekülgset arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt. Andmeanalüüsi tulemusena moodustus kolm peakategooriat: õpikeskus, õues õppimine, mitmekülgne areng. Teisele uurimisküsimusele vastuste saamiseks kasutati õpetajate intervjuuküsimuste vastuste kokkuvõtet ja tegevuse vaatlusel uurijapäevikusse tehtud märkmeid.

Lasteaia õuealale loodud **õpikeskused** on uuritavate arvates oluliseks toeks õppetegevuste planeerimisel ja õpetamismetoodikate rakendamisel. Õpikeskused pakuvad lastele mitmekesiseid võimalusi avastamiseks, uurimiseks ning praktiliste teadmiste ja oskuste omandamiseks reaalses olukorras. Uuritavate hinnangul võimaldavad loodusalsed õpikeskused lastel jälgida loodusnähtusi, tutvuda taimede ja putukatega ning õppida ehedas keskkonnas. Lisaks võimaldavad õuealal asuvad õpikeskused lastel rakendada praktilisi oskusi, nagu näiteks taimede istutamine, hooldamine või putukate vaatlemine, luues seeläbi sügavama ja kestvama õppimiskogemuse.

Õpikeskused toetavad õppetegevusi, mis on rühmaruumis piltidelt ja verbaalselt näidatud ning seletatud. Huvitavate vahenditega keskkonna loomine õpikeskustes on loonud lapsele võimaluse ise uurida ja avastada. Lapsed saavad ise kõike proovida, realselt läbi teha, nad näevad, kuidas seemnest areneb taim, mida on vaja, et taimed kasvaksid, kuidas peab loomade eest hoolitsema (Õ4).

Uuritavate hinnangul on õpikeskuste kujundamisel arvestatud lapse individuaalse arengu ja eripäraga. Loodud õpikeskused on eakohased ja huvipõhised, pakkudes igale vanusele ja erinevate huvidega lastele sobivaid tegevusi, võimaldades lastel õppida omas tempos. Õpetajad on seisukohal, et interaktiivsete õppevahenditega õpikeskustel on oluline roll nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisel ning laste õppimise toetamisel. Sellised õpikeskused arendavad laste loovust ja digipädevusi, võimaldades neil paremini kohane da kiiresti muutuv maailmas. Lisaks toovad uuritavad välja, et interaktiivsed õppevahendid pakuvad lastele rohkem võimalusi ise avastamiseks ja õppimiseks, toetades seeläbi nüüdisaegset õpikäsitust, mis väärtustab aktiivset õppimist ja praktilist kogemust.

Lastel on tänu interaktiivsetele õppevahenditele lihtsam iseseisvalt avastada ja leida probleemide lahendus. Lapsed saavad ise uurida ja katsetada. Teaduskeskuses mikroskoopi kasutades saavad lapsed vaadelda seda, mis just temale parasjagu huvi pakub (Õ10).

Õpetajad toovad välja, et praktilised õpikeskused aitavad tekitada lastes huvi õppimise vastu ning motiveerivad neid katsetama ja proovima uusi asju. Päril asjade kasutamine ja

praktiline kogemus aitavad lastel seostada olemasolevaid teadmisi uutega ning muudavad õppeprotsessi põnevaks ja meeldejäävaks.

Jõukohased õppematerjalid ja vahendid eduelamuse saavutamiseks ning motivatsiooni tõstmiseks aitavad lapsel juba lasteaia endal juhitud protsessi alusel õppimises tulemusi saavutada. (Õ9).

Õpetajad leiavad, et lasteaia õuealale loodud õpikeskused on mitmekülgsed ja inspireerivad, toetades laste arengut ja õppimist erinevates valdkondades ning võimaldavad paindlikku iseseisvat õppimist vastavalt iga lapse individuaalsetele vajadustele ja võimetele. Õpetajad hindavad õpikeskustega loodud võimalusi väga heaks, tuues välja, et need lihtsustavad õpetajate tööd õppetegevuste planeerimisel ja läbiviimisel ning võimaldavad lastel iseseisvalt aktiivset õppimist ka vabas mängus.

Õpetajate arvates on lasteaia õuealale loodud õpikeskused oluliselt mõjutanud **õuesõppimise** protsessi ja tulemuslikkust. Õpikeskused on loonud paremad võimalused erinevate õppevaldkondade lõimimiseks ning praktiliste tegevuste kaudu õpitava süvendamiseks. Lisaks toovad uuritavad välja, et õuealale loodud õpikeskused on andnud lastele rohkem võimalusi uurimiseks ja avastamiseks, mis omakorda on suurendanud laste huvi õppimise vastu ning innustanud neid ka hiljem vabas tegevuses ise avastama ja uurima, toetades seeläbi eelnevalt õpitu kinnistamist.

Seiklusrada ja mänguväljakud on omakorda toetanud laste liikumis-, tasakaalu- ja osavuoskuste arendamist ning õpetanud neid üksteisega arvestama ja koostööd tegema (Õ5).

Õpetajate arvates toimus testimisperioodil mitmeid olulisi muutusi laste käitumises ja õppimises. Nad tõid välja, et oli märgata suurenenud huvi looduse vastu ning laste teadmiste ja oskuste arengut erinevates valdkondades. Lapsed kasutasid uusi ja põnevaid õppevahendeid aktiivselt, olid sihipäraselt tegevuses nii individuaalselt kui ka meeskonnatöös. Lisaks tõi õpetajate arvates testimisperiood kaasa motivatsioonitõusu ning laste suurema valmisoleku osaleda õppetegevustes.

Vaatluste põhjal võib öelda, et testimisperioodil kasutasid õpetajad õpikeskusi õuesõppetegevuste läbiviimiseks aktiivselt. Varasemalt kasutati looduslaseid õppevahendeid kindlate eesmärkide saavutamiseks, kuid nüüd olid õpetajad väga loovad, integreerides samu vahendeid erinevate tegevuste jaoks. Samuti lõimiti varasemast rohkem erinevaid aineid ühtseks tervikuks.

Kokkuvõttes olid õpetajad testimisperioodi tulemustega rahul ning märkisid laste positiivset suhtumist ja aktiivsust õpikeskuste kasutamisel. Õueala vahendid ja keskkond innustasid lapsi olema loovamad ning suurendasid nende valmidust teha koostööd ja suhelda teistega. Enamus õpetajatest olid seisukohal, et innovaatilised õppevahendid õpikeskustes mõjutavad laste õppimist ja käitumist positiivses suunas ning aitavad kaasa nende

mitmekülgsel arengule. Samuti mainiti, et uued õppevahendid tõid kaasa laste vahelisi põnevaid arutelusid, mis omakorda toetasid laste iseseisvat õppimist. Testimisperiood näitas, et lapsed on rohkem motiveeritud ka halva ilmaga õue minema, kui seal on olemas mitmekesised õppimisvõimalused.

Õpetajate arvates toetavad õpikeskused laste **mitmekülgsel arengul**, omavahelist koostööd, kehalist aktiivsust ja ennastjuhtivat õppimist. Samuti toodi välja, et õpikeskused võimaldavad meeskonnatöid, kus lapsed õpivad teiste arvamusi aktsepteerima ja üheskoos lahendusi leidma. Õpetajad on seisukohal, et õues vabategevuses kättesaadavad vahendid mõjutavad laste õppimist mitmekülgselt ja positiivselt. Lastes kasutuses olevad vahendid võimaldavad lastel avastada ja uurida maailma enda ümber, arendades samaaegselt nii käelist oskust kui ka mõtlemisoskust. Lapsed õpivad iseseisvalt tegutsema ning leidma enda jaoks olulisi ja huvipakkuvaid tegevusi. Lisaks soodustavad õues vabategevuses kättesaadavad vahendid loovust ning annavad lastele võimaluse olla ise aktiivsed ja liikuvad.

Õpikeskustes iseseisev tegutsemine pakub lastele eduelamusi. Lapsed saavad olla ennastjuhtivad õppijad, kes ise otsustavad, mida, kuidas ja kellega koos nad parasjagu õpivad. Nad lähtuvad enda huvist ja pööravad tähelepanu sellele, mis neile antud hetkel on oluline ning meeldib (Õ2).

Eelnevat kokkuvõttes selgub õpetajate hinnangutest, et õpikeskused on olulised vahendid nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisel ning pakuvad lastele rikkalikke võimalusi õppimiseks, koostööks ja kehaliseks aktiivsuseks. Õpikeskused toetavad laste iseseisvust, loovust ja koostööoskusi ning aitavad sellega kaasa laste mitmekülgsel arengul. Õpikeskuste vahendid on lastele igapäevaselt kättesaadavad, võimaldades õppetöö sujuvat jätkamist õues.

Kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust?

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuidas hindavad lapsed õuesõppe tegevusi ja õpikeskuste kasutamise kogemust. Andmeanalüüsi tulemusena moodustus kaks peakategooriat: õuesõppe tegevused ja õpikeskused. Kolmandale uurimisküsimusele vastuste saamiseks kasutati laste intervjuu küsimuste kokkuvõtteid ja tegevuste vaatlusel uurijapäevikusse tehtud märkmeid.

Läbiviidud uurimuse tulemustest selgus, et lastele meeldivad planeeritud **õuesõppe tegevused**, aga neid viiakse laste arvates läbi vähe. Täiendavalt lisasid lapsed, et neile meeldivad õues liikumistegevused, eriti talvel suusatamine ning suvel erinevad pallimängud ja jalgrattapäevad liiklusväljakul. Samuti tõid lapsed välja, et neile meeldib koos aednikuga lasteaia aias tegutseda, kevadel õunapuid ja pöösaid lõigata, mulda vedada, peenraid teha ja

sügisel lehti riisuda. Üks poiss tõi välja, et temale meeldivad õuetegevused, kus robootikavahendeid kasutatakse. Tüdrukutele aga meeldisid kunstitegevused, kus saab erinevate looduslike materjalidega maalida või meisterdada. Ühiselt tõi kõik lapsed välja, et kõigi lemmikuks on uurimuslikud õppetegevused, eriti meeldivad põnevad katsed või millegi uurimine. Samuti mainisid poisid, et neile meeldib just õuekeskkonnas looduslikust materjalist meisterdada ja enda valmistatud asjadega mängida. Üks poiss tõi välja, et õues on toredam meisterdada, sest siis on kõigil palju rohkem ruumi ja saab omaette tegutseda nii, et keegi sind ei sega. Lapsed olid ühisel arvamusel, et õuesõppetegevuste hulka võiks kuuluda ka suvel õues magamine. Üks poiss lisas, et kui magada ei soovi, on huvitav erinevaid häáli kuulata ja mõelda, mis need on - ning see ongi õppimine.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kavandatud õuesõppetegevused olid lastele huvitavad ning meeldisid kõigile osalejatele, eriti meeldivad lastele need õuesõppetegevused, kus nad saavad ise aktiivselt tegutseda, uurida ja avastada.

Esimestel päevadel võis **õpikeskuste** kasutamise juures märgata, et ootas suur osa lapsi pidevalt õpetaja juhiseid ja julgustamist uute vahendite kasutamisel, kuna varasemalt polnud lastel õueajal nii palju looduslaseid õppevahendeid iseseisvaks kasutamiseks. Selleks, et toetada laste loovust, ei antud kõigi õpikeskuste kohta täpseid juhiseid selle kohta, kuidas midagi kasutada. Oli lapsi, kes hakkasid kohe tegutsema, ning oli ka neid, kes ootasid täiskasvanu konkreetseid juhiseid või tegutsesid matkides teist last, et vältida eksimist. Eksimist kartsid eriti need lapsed, kellel on madalam enesehinnang või sotsiaalse turvalisuse puudumine. Huvitav oli märgata, et oli lapsi, kes vaatamata õpetaja eelnevale juhendamisele eelistasid vahendeid kasutada ainult koos õpetajaga. Samuti osutusid lapsed, kes planeeritud õppetegevuses pigem tagasihoidlikumad ja rohkem vaatleja rollis olid, nüüd aktiivseteks tegutsejateks.

Lapsed eelistasid kõige rohkem interaktiivsed õpikeskusi, kus sai kasutada infotehnoloogia vahendeid. Nad tegutsesid seal sihipäraselt ja avastasid iseseisvalt uuritavatele teemadele vastuseid. Uued vahendid pakkusid lastele palju avastamisrõõmu ning õpikeskuste kasutamine ja iseseisev toimetamine aktiivsematele lastele põnevust ja väljakutset. Laste vabategevuses ilmnes individuaalne tegutsemine õpikeskustes, kus eelnevalt õpitut prooviti ja katsetati. Vaatlejana oli autoril huvitav täheldada, kuidas mõned lapsed, kes tavaliselt eelistavad õues õpetaja läheduses viibida, suundusid nüüd kohe õpikeskustesse tegutsema. Meeldiv oli näha, et motivatsioon õpikeskustes tegutseda oli nii suur, et ka vanemaid, kes õhtul lastele järele tulid, kaasati ühiselt tegutsema ja tutvustati

päeval õpitut. Seiklus- ja liikumisrajad on lastele lõbusad ning põnevad ning neid soovitakse sageli kasutada

Tüdrukud tõid välja, et õpikeskustes kavandatud tegevused olid neile huvipakkuvad, kuid mõni tegevus tundus igavavõitu või „titekas“. Kolm poissi märkisid, et mõned õpikeskused vajasisid liiga palju täiskasvanu abi (eriti teksti lugemise osas). Kahele nooremale lapsele osutusid keerulisemaks need õpikeskused, kus oli vaja kasutada tahvelarvutit ja lugemisoskust. Ehkki õpikeskustes olid ka piltlikud juhised, ei saanud kõik lapsed neist aru ja vajasisid täiskasvanute abi.

Poisid väljendasid soovi, et uute õpikeskuste hulka kuuluksid ka onnid, kus saab kõrgele ronida ja lihtsalt sõbraga koos tegutseda. Üks poiss täiendas, et võiks olla ka selline õpikeskus, kus saaks lihtsalt kuulata muusikat või midagi muud põnevat. Tüdrukud pidasid vajalikuks, et oleksid sellised kohad, kus saaks tekkidest pesad ehitada ja seal rahulikult tegutseda, näiteks raamatuid vaadata või muinasjutte kuulata. Lisaks sooviti interaktiivsetele õppevahenditele ka keskusi, kus saab iseseisvalt läbi viia erinevaid katseid. Ühe tüdruku sõnul võiks mängukeskuses olla veel rohkem erinevaid looduslikust materjalist mängu. Lisaks liikumisväljakutele tõid lapsed välja ka selle, et võiks olla selline õpikeskus, kus oleks hästi palju erinevaid spordivahendeid ja pildid kuulsatest sportlastest. Tüdrukute arvates võiks lasteaias lisaks tigudele, kaladele ja jänesele olla näiteks kanad ja eraldi linnuvaatlusmaja.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpikeskused olid lastele huvitavad ja jõukohased. Kuigi õpikeskuste kasutuselevõtt, oli algselt lastele uus ja vajajas harjumist, siis testimisperioodi lõpuks kasutasid kõik lapsed õpikeskusi iseseisvalt. Silma jäid eelkõige need lapsed, kes olid motiveeritumad ja suutsid ühele tegevusele rohkem keskenduda, näidates end ennastjuhtivate õppijatena ka õpikeskuste kasutamisel.

ARUTELU

Käesolevas peatükis käsitletakse läbiviidud uurimistöö tulemusi ning võrreldakse neid teoreetilises osas esitatud autorite seisukohtadega.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on õpetajate arusaamad nüüdisaegsest õpikäsitusest. Läbiviidud uurimuse tulemused näitavad, et õpetajad peavad nüüdisaegset õpikäsitust oluliseks. Kõik uuritavad tõid sarnaselt nüüdisaegse õpikäsituse mudelile (Õpikäsitus, 2022) välja ühtseid tunnuseid: aktiivne õppimine, koostöö, loovus, iseseisev õppimine, innovaatiline õpikeskkond. Magistritöö autor leiab, et nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtumisel on suureks toeks see, et Parksepa Lasteaed rakendab õppe- ja kasvatustöös Käisi üldõpetuse põhimõtteid, mis rajanevad suuresti lapsekesksel kasvatusel,

kus on olulisel kohal on isetegemine ja kogemuse läbi õppimine „*Aita mind, mul ise teha!*“ (Käis, 1992).

Selleks, et laps saaks õppetegevuses olla aktiivne osaleja, on oluline, et õpetaja arvestaks lapse huvide ja võimetega. Biermeier (2017) on rõhutanud, et õpe peaks olema kahesuunaline ning selleks peaks valitsema võrdne partnerlus. Samuti aitab kaasa sõbralik keskkond, kus lapsel on võimalik esitada küsimusi ja avaldada oma arvamust. Uuringust selgus, õpetajad peavad väga oluliseks läbi kogemuste iseseisvat aktiivset õppimist, kus õppeprotsess hõlmab praktiliste probleemide lahendamisele suunatud ülesandeid ning iseseisev teadmiste omandamine muutub igapäeva loomulikuks osaks (Smit *et al.*, 2014). See väljendus ka nende soovis kavandada õuealale kaasahaaravaid õpikeskusi, kus lapsed saavad ise aktiivselt osaleda ning õppida läbi praktiliste kogemuste. Õpetajad tõid uurimistulemustes korduvalt välja, et õpetaja roll on siin pigem toetav ja suunav ning õppimine toimub lapse enda juhitud protsessi alusel (Akpan & Beard, 2016). Seega võib järeldada, et õpetajad on veendunud, et kui lapsele on loodud mitmekesist arengut soodustav keskkond ja tingimused, saab juba lasteaia rääkida ennastjuhtivast õppijast.

Kokkuvõtvalt saab väita, et uurimistöö tulemused toetavad teoreetilisi seisukohti, rõhutades nüüdisaegse õpikäsituse olulisust nii õpetamisel kui õppimisel ning mitmekülgse õpikeskkonna loomisel.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas õpikeskused toetavad lapse mitmekülgset arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt õpetajate hinnangul. Uurimistulemustest selgus, et õpetajad väärtustavad lasteaia õuealale loodud õppimisvõimalusi, kus lapsed saavad ise aktiivselt tegutseda, uurida, avastada ning praktilisi teadmisi ja oskusi reaalses situatsioonis omandada. Siinkohal sarnanevad õpetajate mõtted Nugina (2013) uuringutulemustega, mis rõhutab, et lapsed omandavad teadmised paremini, kui neil on võimalik õppida otseste kogemuste kaudu, ise uurides, avastades ja katsetades. Õuealal paiknevad õpikeskused toetavad laste mitmekülgset arengut, aidates neil omandada eluks vajalikke oskusi (Grahn, 2009). Õpikeskuste kasutamine annab võimaluse lastel uurimise ja avastamise kaudu uusi teadmisi ja kogemusi hankida (Koolieele lasteasutuse riiklik..., 2008). Ühtlasi näitab õpikeskuste kasutamine laste suuremat motivatsiooni õppetegevustes osalemiseks. Sellest lähtuvalt peaksid õpetajad neid aktiivsemalt oma igapäevategevustes rakendama.

Uurimuses väljatoodud õpetajate mõtted viitavad õpikeskuste erinevatele positiivsetele tahkudele. Üheltpoolt on õuealale loodud õpikeskused oluliselt rikastanud laste õppetegevusi ning loonud neile innustava ja motiveeriva õpikeskkonna, kus õppimine toimub

mitmekesiselt ja praktiliselt. Interaktiivsete õppevahenditega varustatud õpikeskused köidavad laste tähelepanu ning suurendavad nende motivatsiooni õppetegevustes osalemiseks. Sama on kinnitanud ka varasemad uuringud (Kol, 2012; Konca *et al.*, 2016), milles tuuakse esile, et digivahendite kasutamine lasteaias muudab õppimise mänguliseks ja kaasahaaravaks. Teisalt soodustavad õpetajate arvates õpikeskused laste iseseisvat õppimist, kus lapsed saavad individuaalses tempos vastavalt oma arenguvõimalustele õppida. Samuti on Waller jt (2010) märkinud, et õpikeskustes vabalt toimetades loovad lapsed sageli ise endale sobivaid tingimusi ja suunavad iseseisvalt oma tegevusi ning omandavad vajalikke oskusi pigem isikliku kogemuse kaudu kui täiskasvanu juhiste järgi (Vandewalle, 2010). Seega näitavad uurimuse tulemused ja kinnitavad teoreetilisi seisukohti, et õpikeskused lasteaia õuealal toetavad lapse mitmekülgset arengut ning soodustavad laste iseseisvat õppimist. Õpetajal on oluline roll suunata lapsi iseseisvalt õpikeskusi kasutama ning jälgima, et vahendid oleksid lastele lihtsasti kättesaadavad, loomulikud ja hõlpsasti kohandatavad (Ambrose & Armstrong, 2019).

Kokkuvõtvalt on õpetajad veendunud, et õuealale loodud õpikeskused on oluliselt rikastanud õppetegevusi ning loonud lastele innustava ja motiveeriva õpikeskkonna, kus õppimine toimub mitmekesiselt ja praktiliselt.

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust. Läbiviidud uurimuse tulemused näitavad, et laste jaoks on õues tegutsemine olulisel kohal, samuti viitavad sellele lasteaedade aktiivsed postitused Facebooki gruppides *Õuesõpe lasteaias* ja *Rohelise Kooli võrgustik*, et õuesõpe muutub Eesti lasteaedades aina populaarsemaks. Õues saadud elamused ja kogemused juhivad lapse kõige paremini uute teadmiste ja oskusteni (Eisen, 1989). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng ning mitmed uuringud kinnitavad, et õuesõppetegevuste läbiviimine toetab lapse mitmekülgset arengut. Uuringust selgus, et erinevad avastuslik-uurimuslikud õuesõppetegevused pakuvad lastele just rohkem põnevust ja vaheldust siseruumis läbiviidavatele õppetegevusele. Samuti näitavad laste ettepanekud, et õues läbiviidavad liikumistegevused on nende jaoks väga olulised. Sellest võib järeldada, et kuigi lasteaias viiakse läbi suusatunde, jalgrattapäevi ja pallimänge, võiks neid rohkem olla. Laste soovides väljendusid ka nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtted, mille järgi on laps kesksel kohal, tema ideede ja mõtetega arvestatakse õppetegevuste planeerimisel ja läbiviimisel.

Lähtudes laste huvist õuesõppe tegevuste vastu, tuleks lasteaias üle vaadata praegused võimalused ja õppekorralduse põhimõtted. Siiani on pigem õpetajad viinud läbi planeeritud

õppetegevusi siseruumides, siis innovaatiliseks lähenemiseks võiks olla mõtteviis, et kõik rühmad rakendavad avastuslik-uurimuslikku õpet õuekeskkonnas. Selleks, et laps saaks lasteaias aktiivselt õuekeskkonnas õppida, on vajalik, et õpetajad oleksid motiveeritud õuesõppe tegevusi kavandama. Selle saavutamise üheks võimaluseks on laste kaasamine õppeprotsessi (Õpikäsitus, 2022), kus lapsed pakuvad ideid, kus ja mida läbi viia. Samuti aitab laste mitmekülgsete oskuste arendamisele kaasa hea õpikeskkond, aine te lõimimine ning erinevad õppimisviisid (Lantrat, 2019, Tiigi, 2019; Tuuling *et al.*, 2019)

Saadud tulemus langeb kokku ka teoorias väljatoodud arusaamaga, et lasteaia õueala peaks olema kujundatud nii, et see innustaks lapsi aktiivselt osalema ja avastama ning pakuks mitmekesiseid võimalusi tegutsemiseks. Üheltpoolt loob õpikeskuste rajamine õuekeskkonda laste arengu toetamiseks võimaluse lastel aktiivselt tegutseda ühistegevustes koos rühmaga või iseseisvalt, mille käigus toimub ennastjuhtiv õppimine (Dweck, 2017; Sobel, 2015). Teisalt toetab see lapse füüsilist, sotsiaalset ja intellektuaalset arengut, mitmekesised tegevused integreerivad erinevaid oskusi (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008) ja soodustavad lapse mitmekülgset arengut.

Laste pakutud ideed lasteaia õueala mitmekesistamiseks vääriwad tähelepanu. Nende seisukoht selles, et õues võiks olla kohti, kus saab rahulikult tegutseda, annab kinnitust, et lapsed vajavad üksi tegutsemise ruumi ja aega. Seda, et lapsed vajavad õuekeskkonnas kohta rahulikumateks tegevusteks tõdeb ka Grahn (2009) viidates sellele, et õuekeskkond peab pakkuma lastele tegevusi rahulikest mängudest kuni aktiivse füüsilise liikumiseni. Laste huvidest lähtuva lasteaia õuekeskkonna parendamine on eriti oluline, kuna lapsed veedavad lasteaias suure osa oma päevast, seega on siine õpikeskkond lapse arengus määrava tähtsusega (Bliton, 2010).

Mitmetesse õpikeskustesse on võimalik põimida täiendavalt erinevaid elemente, mis tooksid õpikeskustesse rohkem atraktiivsust ja täidaksid laste ootusi. Lapsed tõid välja, et mõned õpikeskused vajavad liiga palju täiskasvanu abi. Autor leiab, et need õpikeskused on vaja üle vaadata ja mõelda lahendustele, et õpikeskustes peaks laps saama ise vabalt oma tegevusi kujundada (Bjørngen, 2016).

Toetudes erinevatele kirjandusallikatele ja vaatlustele võib järeldada, et lasteaia õueala mitmekesistamine õpikeskustega aitab kaasa nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuva tervikliku õpikeskkonna loomisele, mis võimaldab lastel iseseisvalt õppida ja omandada oskusi läbi mängu ja praktilise kogemuse. Õpikeskkond, kus lapsed saavad iseseisvalt uurida, katsetada ja tegutseda, end väljendada ja kasutada igapäevaelu õpikogemusena, on aluseks lapse enesejuhtivale õppimisele juba lasteaias.

Magistritöö edasiarendusena kavandab magistritöö autor luua juhendmaterjali õpikeskuste kasutamiseks ning digitaliseerida nii õpikeskuste kavandid kui juhendmaterjal.

TÄNUSÕNAD

Soovin tänada oma juhendajat Lehte Tuulingut ja uuringus osalenud Parksepa Lasteaia meeskonna liikmeid, kes olid valmis panustama käesoleva magistritöö valmimisse. Tänan ka Pihel Hunti, kes magistriõppe seminari raames töö valmimist toetas. Samuti siirad tänud kursusekaaslastele ja perele, kes mulle selles protsessis toeks olid.

AUTORSUSE KINNITUS

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Maire Post

/allkirjastatud digitaalselt/

(16.05.2024)

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aboltina, L. (2021). Pre-school teachers' understanding about children's self-directed learning. In *Rural Environment. Education. Personality.(REEP). Proceedings of the International Scientific Conference (Latvia)* (No. 14). Latvia University of Life Sciences and Technologies.
https://llu.lv/conference/REEP/2021/Latvia_REEP_2021_proceedings_No14_online-17-24.pdf
- Akpan, J. P., & Beard, L. A. (2016). Using constructivist teaching strategies to enhance academic outcomes of students with special needs. *Universal Journal of Educational Research*, 4(2), 392-398. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1089692.pdf>
- Ambrose, L., & Armstrong, J. (2019). Early Years Outdoor Learning: A Toolkit for Developing Early Years Outdoor Provision. *Norfolk County Council*.
- Billson, J. M. (1989). Focus groups: A practical guide for applied research. *Clinical Sociology Review*, 7(1), 24.
- Biermeir, M.A. (2017). Inspired by Reggio Emilia: Emergent Curriculum in Relationship-Driven Learning Environments.
<https://www.naeyc.org/resources/pubs/yc/nov2015/emergent-curriculum>
- Bilton, H. (2010). *Outdoor learning in the early years: Management and innovation*. Routledge.
- Bjørge, K. (2016). Physical activity in light of affordances in outdoor environments: qualitative observation studies of 3–5 years olds in kindergarten. *Springerplus*, 5, 1-11.
- Brotherus, A., Hytönen, J., & Krokfors, L. (2001). Lapsekeskne kasvatusteooria. *Esi-ja algõpetuse didaktika* (lk 30 - 37). Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjastus.
- Brügge, B. & Szczepanski, A. (2008) Pedagoogika ja juhtimine. B. Brügge, M. Glantz, K. Sandell (toim). *Õuesõpe*. Ilo.
- Bowker, R., & Tearle, P. (2007). Gardening as a learning environment: A study of children's perceptions and understanding of school gardens as part of an international project. *Learning Environments Research*, 10, 83-100. <https://doi.org/10.1007/s10984-007-9025-0>
- Dahlgren, L. O.; Sjölander, S.; Strid, J. P.; Szczepanski, A. (2012). *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas- lähiümbrusest saab õpiõu*. TLÜ Kirjastus.
- Dweck, C. S. (2017). From needs to goals and representations: Foundations for a unified theory of motivation, personality, and development. *Psychological review*, 124(6),

- 689-719. <https://doi.org/10.1037/rev0000082>
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020 | DIGAR. (s.a.). <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:259547>
- Eesti keele seletav sõnaraamat. (2009).
<https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=%C3%B5pikeskus&F=M>
- Eisen, F. (1989). *Valik Johannes Käisi töid*. Valgus.
- Erelt, T., Unt, I., Puksand, H., Maanso, V., Kraav, I., Kadakas, M., Kala-Arvisto, U., Tamm, E. (2014). *Hariduse ja kasvatuses sõnaraamat*. EKSA.
- Feldschmidt, M-M. (2017). Vaimne Füüsiline õpiruum on tugevalt seotud. M. Sutrop, H. Toming, T Kõnnusaar (toim). *Hea kooli käsiraamat* (lk 237-255). TÜ Eetikakeskus.
- Grahn, P. (2009). Laps ja loodus. L.O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Stid & Szczepanski, A. (toim). *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas-lähiümbrusest saab õpiõu* (lk 65-96). TLÜ Kirjastus,
- Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 (2021). Haridus- ja Teadusministeerium.
<https://www.hm.ee/media/1488/download>
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kinos, J. & Pukk, M. (2010). *Lapsest lähtuv kasvatus*. TEA Kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I 2008, 23, 152*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kol, S. (2012). Evaluating the Opinions of the Preschool Teachers on Computer Assisted Education. *Educational sciences: theory and practice, 12(2)*, 897-903.
- Konca, A. S., Ozel, E., & Zelyurt, H. (2016). Attitudes of preschool teachers towards using information and communication technologies (ICT). *International Journal of Research in Education and Science, 2(1)*, 10-15.
- Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. 2.Tr. Koolibri.
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed*. Kirjastus Studium
- Lahe, K. (2021). *Projektõppe lasteaias*. Kristina Lahe ja Laheküll OÜ.
- Laherand, M.-L. (2012). *Kvalitatiivne uurimisviis*. 2. Tr. OÜ Sulesepp
- Lantrat, L. (2021). *Õuesõppe õppe- ja kasvatusgevuste kogumik toetamaks õuesõpetegevuste läbiviimist 2-7 aastaste lastega* [magistritöö, Tallinna Ülikool] ETERA.

- <https://www.etera.ee/zoom/158099/view?page=2&p=separate&search=%C3%B5ues%C3%B5pe&tool=search&view=62,2421,1133,474>
- Lasteaiauurimus*. (2020). F<https://www.tlu.ee/hik/lasteaiauurimus#lasteaiauurimus-2020>
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Intervjuu*. <https://sisu.ut.ee/samm/intervjuu>
- Linno, M. (2020). Transkribeerimine. M.-L. Tikerperi (toim). *Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes*. <https://sisu.ut.ee/kvalitativne/transkribeerimine>
- Löfström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:103280/107855/page/1>
- McClintic, S., & Petty, K. (2015). Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: A qualitative study. *Journal of early childhood teacher education*, 36(1), 24-43.
- Mooij, T., Dijkstra, E. M., Walraven, A., & Kirschner, P. A. (2014). Towards optimal education including self-regulated learning in technology-enhanced preschools and primary schools. *European Educational Research Journal*, 13(5), 529-552.
- Moser, T., & Martinsen, M. T. (2010). The outdoor environment in Norwegian kindergartens as pedagogical space for toddlers' play, learning and development. *European early childhood education research journal*, 18(4), 457-471.
- Murumaa-Mengel, M. (2014). *Loovuurimismeetodid*. <https://samm.ut.ee/loovuurimismeetodid>
- Nevski, E. (2017). Õuesõppe rakendamine lasteaias. K. Nugin & T. Õun (toim). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. (lk 169-190). AS Atlex.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. AS Atlex.
- Nugin, K. & Õun, T. (2017). *Õppe ja kasvatustegevus lasteaias*. AS Atlex.
- Nunes, M. B., & McPherson, M. (2003). Action research in continuing professional distance education. *Journal of Computer Assisted Learning*, 19(4), 429-437.
- Olev, A., & Alumäe, T. (2022). Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service. *Baltic Journal of Modern Computing*, 10(3), 409–421. <https://doi.org/10.22364/bjmc.2022.10.3.14>
- Pedaste, M. (s.a). *Nüüdisaegse õpikäsituse mudel*. <https://sisu.ut.ee/opikasisut/5-nuudisaegse-opikasisutuse-mudel/>
- Sobel, D. (2015). *Nature Preschools and Forest Kindergartens: The Handbook for Outdoor Learning*. Redleaf Press
- Sarv, M. & Vilbaste, K. (2009). Miks on hea üks päev nädalas õues õppida? K. Runnel

- (toim). *Keskkond õpetab* (lk 8- 17). AS Ecoprint.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud/21812>
- Smit, K., De Brabander, C. J., & Martens, R. L. (2014). Student-centred and teacher-centred learning environment in pre-vocational secondary education: Psychological needs, and motivation. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(6), 695-712.
<https://doi.org/10.1080/00313831.2013.821090>
- Smith, C. (2016). The Role of Professional Development in Bridging Research and Practice in Adult Literacy and Basic Education. *Journal of Research and Practice for Adult Literacy, Secondary, and Basic Education*, 5(3), 40-42.
- Statistikaamet. (2022). Alusharidus. <https://www.stat.ee/et/avastatistikat/valdkonnad/haridus/alusharidus>.
- Sutrop, M., Loogma, K., Lauristin, M., & Eamets, R. (2019). *Ekspertrühmade tulevikuvisionid ja ettepanekud Eesti haridus-, teadus-, noorte- ja keelevaldkonna arendamiseks*. (p. 18). Haridus- ja Teadusministeerium.
https://haridusfoorum.ee/images/2020/Tark_ja_tegus_Eesti_2035.pdf
- Strömpl, J. (2020). Eetika. M.-L. Tikerperi (toim). *Kvalitatiivsed uurimismeetodid sotsiaalteadustes*. <https://sisu.ut.ee/kvalitatiivne/eetika>
- Tartu Ülikooli eetikakeskus. (2017). *Hea teadustava*. <https://ut.ee/et/sisu/hea-teadustava>
- Tamm, A. (2019). *Nüüdisaegne õpikäsitus*. Tartu Ülikool. <https://sisu.ut.ee/opikasisus/nuudisaegse-opikasisuse-pohiprintsiibid>
- Tiigi, T. (2019). *Lasteaiaõpetajate kogemus ja arvamus enda ettevalmistusele õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel õuekeskkonnas*. [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace
- Tuuling, L. (2013). Õuesõpe – lõimitud aktiivse õppimise parim viis. K. Nugin (toim). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias* (lk 97-120). AS Atlex.
- Tuuling, L. (2017). Õuesõppe rakendamine lasteaias. K. Nugin & T. Õun (toim). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 115-151). Tartu: AS Atlex.
- Tuuling, L., Õun, T., Ugaste, A. (2019). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* 19 (4), 358-370 <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1553722>
- Vandewalle, M. (2010). Come Rain or Shine: A Whole School Approach to Forest School. *FORUM: for promoting 3-19 comprehensive education*, 52(1), 43–48.
- Varik, P. Tuul, M. Õun, T. (2021, 5. märts). Lapsekeskne õpetamispraktika lasteaias – erand või reegel? *Õpetajate Leht*. <https://opleht.ee/2021/03/lapsekeskne-opetamispraktika-lasteaias-erand-voi-reegel/>

- Vihalemm, T. (2014). *Vaatlus*. <http://samm.ut.ee/vaatlus>
- Vihman, M. (2016). *Maastikumäng kuiõppevorm*. AS Atleks Tartu
- Vinter, K. (2013). Meediakasvatus praktilises lasteaiatöös. K. Nugin (toim). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias* (lk 122–136). AS Atlex.
- Virkus, S. (2016). *Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs*. TLÜ Kirjastus.
https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/mis_on_intervjuu.html
- Waller, T., Sandseter, E. B. H., Wyver, S., Ärlemalm-Hagsér, E., & Maynard, T. (2010). The dynamics of early childhood spaces: opportunities for outdoor play?. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 437-443.
- Waters, J., & Maynard, T. (2010). What's so interesting outside? A study of child-initiated interaction with teachers in the natural outdoor environment. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 473-483.
- Õpikäsitus. (2022). Haridus- ja teadusministeerimi kodulehekülj.
<https://www.hm.ee/opikasitus>
- Õpikäsitusest ja selle muutumisest. (2017). *Elukestva õppe strateegia 2020 1. eesmärgi selgituseks*. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022_10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. TÜ kirjastua. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Lisa 1. Vestlusringi küsimused

Uurimisküsimus: Kuidas mõistavad õpetajad nüüdisaegset õpikäsitust?

Nüüdisaegne õpikäsitlus ja õpetaja roll:

- Kuidas tõlgendate mõistet "nüüdisaegne õpikäsitus"?
- Mis on nüüdisaegse õpikäsituse olulised märksõnad Teie jaoks?
- Kuidas iseloomustate nüüdisaegset õpikäsitust aktiivse õppimise, koostöö ja loovuse aspektist?
- Kuidas toetab nüüdisaegne õpikäsitus Teie arvates õpetamist ja õppimist?
- Kui palju igapäevatoos lähtute nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest?
- Milline on Teie roll õpetajana nüüdisaegse õpikäsituse kontekstis?
- Kuidas muutub õpetaja roll toetavaks ja suunavaks, kui räägime nüüdisaegsest õpikäsitusest, ning kuidas õppimine toimub lapse enda juhitud protsessi alusel?

Õuesõpe:

- Kui palju aega veedate lastega õues lasteaiapäeva jooksul?
- Milline osakaal sellest on planeeritud õppetegevusele?
- Kui oluliseks Te peate õuekeskkonnas läbiviidavat õppe- ja kasvatustegevust?
- Kui hästi Te ennast õuesõppetegevuste kavandamisel ja läbiviimisel tunnete?
- Milline on õuesõppe rakendamise kasutegur Teie hinnangul?
- Mida arvate õuekeskkonnas õppetegevuste läbiviimisest?
- Millist erinevust tajute rühmaruumis õppimise ja õuekeskkonnas õpetamise/õppimise vahel?
- Milliseid meetodeid kasutate õuekeskkonnas?
- Kui palju kasutate õuekeskkonda õppetegevuste läbiviimiseks?

Lisa 2. Vestlusringide teemad

Tabel 1. Vestlusringide teemad

Vestlusringide teemad
Nüüdisaegne õpikäsitlus ja õpetaja roll
Õppimise viisid
Õppimise kavandamine
Avatud õpikeskkond
Õueaeg ehk aeg, millal õues õppida?
Õueala ehk õpikeskkond, kus õppida?
Õuesõppe eesmärgid ehk mida tahame õuesõppega saavutada?
Õuesõppe sisu ehk mida õues õppida?
Õuesõppe meetodid ehk kuidas õues õppida?
Õuesõppe võtted ehk ideid, nippe, mänge mida õuetegevustes kasutada?
Õuesõppe iva leidmine ehk mida õpetada teistele?
Õuesõppe vahendid ehk milliste materjalidega õues õppida?
Ehedad õuesõppe vahendid ehk milliste loodusalaste vahenditega õues õppida?
Õuesõppe nutivahendid ehk milliste digivahenditega õues õppida?
Õpikeskus ehk koht, kus õues õppida?

Lisa 3. Õpetajatega läbiviidud intervjuu kava

Lasteaia õueala kujundamine ja õpikeskuste rajamine lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ühe lasteaia näitel

Sissejuhatus: uuringu eesmärgi selgitamine, andmete kasutamise selgitamine, ülevaade intervjuust (teemad, kestvus jm), intervjuueeritava õigused, salvestamiseks loa küsimine

Taustaküsimused:

Mis vanuses lapsed on praegu Teie rühmas?

Milline on Teie töökogemus lasteaiaõpetajana?

Urimisküsimus: Kuidas õpikeskused toetavad lapse mitmekülgset arengut nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt õpetajate hinnangul?

Õueala ja õpikeskused:

- Kuidas on lasteaia õueala ja sinna loodud õpikeskused toetanud Teie õppetegevuste planeerimist/õpetamismetoodikat?
- Kuidas on kaasaegse õpikeskkonna kujundamisel lasteaia õuealale võetud arvesse lapse individuaalset arengut ja eripära?
- Kuidas on lasteaia õuealale loodud õpikeskused testimisperioodil mõjutanud õues õppimise protsessi/tulemuslikkust?
- Milline on innovaatiliste õpikeskuste roll nüüdisaegse õpikäsituse rakendamisel?
- Milliseid muutusi olete märganud?
- Milline on õpetaja võtmeroll nende uuenduste elluviimisel, eriti lapsest lähtuva õpikeskkonna loomisel?
- Kuidas on testimisperioodiks loodud õpikeskused integreeritud igapäevasesse õppeprotsessi?
- Millised loodud õpikeskused on laste jaoks kõige huvipakkuvad?
- Milliseid märkusi või küsimusi on lapsed õpikeskuste kohta teinud?
- Milliseid muudatusi või täiendusi sooviksite õpikeskuste arendamiseks teha?
- Millised õpikeskused toetavad nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvalt laste mitmekülgset arengut, omavahelist koostööd ja kehalist aktiivsust kõige enam?
- Kuidas mõjutavad õues vaba tegevuses kättesaadavad vahendid laste õppimist ja arengut?

Rääkisime lasteaia õuealale loodud õpikeskustest, nende kasutamisevõimalustest, kas soovite veel midagi selle teema kohta lisada?

Lisa 4. Lastega läbiviidu fookusgrupi intervjuu küsimused

Uurimisküsimus: Kuidas hindavad lapsed õuesõppe ja õpikeskuste kasutamise kogemust?

- Mis meeldib sulle õues õppimise juures kõige rohkem?
- Kas sulle meeldib õues rohkem õppida kui rühmaruumis? Miks?
- Mis teeb õues õppimise sinu jaoks põnevaks?
- Kas sulle meeldib õpikeskustes toimetamine? Miks/Miks mitte?
- Mis sind õpikeskustes kõige rohkem köidab?
- Millised tegevused õpikeskustes on sinu lemmiktegevused? Miks just need?
- Kas on mõni konkreetne tegevus, mida sa tahaksid õpikeskustes rohkem teha?
- Kas on midagi, mida sooviksid õues õppimisel või õpikeskustes toimetades rohkem teha või lisada?

Lisa 5. Õpikeskused

Looduslikud õpikeskused

Loodusalad - taimede ja putukatega tutvumiseks

- Putukate hotellid – putukate tegevuste jälgimine, loomade elukeskkonna olulisus
- Lindude pesakastid, toidumajad – lindude eluviiside jälgimine
- Looduse õpperaja makett – taimede tundmaõppimiseks
- Ilmajaam – sademete ja temperatuuri jälgimiseks
- Looduslikud materjalid – liiv, muld, kivid, puit

Looduskeskus – luubid, TTS mikroskoobid, periskoobid, TTS heli salvestavad binoklid, mõõtevahendid, Big-Boint sakvestavad nupud, TTS salvestavad pesulõksud, heli salvestavad luubid, mikroskoobid, digitaalne jutupliiats, õppematerjalid

Õppematerjalid

- ✓ Pilved – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused liigi määramiseks.
- ✓ Taimed – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe või õie järgi liigi määramiseks.
- ✓ Puud - pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused puulehe või koore järgi liigi määramiseks.
- ✓ Putukad - pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused liigi määramiseks.
- ✓ Loomad - pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, jäljed, ekskremendid vaatlusalused liigi määramiseks.
- ✓ Ilmastikunähtused - pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused ilmastikunähtuste selgitamiseks.
- ✓ Looduslikud materjalid - pildimaterjal lühikirjeldus – QR-kood lisainfoga.

Aiandusala – taimede ja aiatööriistadega tutvumiseks

- Köögiviljaaed - taimede kasvatamine ja hooldamine.
- Marjapõõsad ja viljapuud – kasvatamise protsess, saagi koristamine.
- Lillepeenrad – hooldamine ja erinevate lilledega tutvumine.
- Maitsetaimed erinevate maitsetaimede tundmaõppimine ja nende kasutamine toidus.
- Kompostikast – jäätmete kompostimine, lagunemise protsessi jälgimine.

Aiakeskus – aiatööriistad, õppematerjalid

Õppematerjalid

- ✓ Taimed – pildimaterjal – lühikirjeldus, vaatlusalused lehe, õie, vilja järgi liigi määramiseks.
- ✓ Maitsetaimed – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe, õie, vilja järgi liigi määramiseks.
- ✓ Köögiviljad – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe, õie, vilja järgi liigi määramiseks.
- ✓ Marjapõõsad – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe, õie, vilja järgi liigi määramiseks.
- ✓ Viljapuud – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe, õie, vilja järgi liigi määramiseks.
- ✓ Lilled – pildimaterjal – lühikirjeldus, QR-kood lisainfoga, vaatlusalused lehe, õie järgi liigi määramiseks.

Kaasaegsed õpikeskused

Teadus- ja uurimiskeskus – tahvelarvutid, interaktiivsed õppevahendid (TTS mikroskoobid, TTS heli salvestavad binoklid, Big-Boint sakvestavad nupud, TTS salvestavad pesulõksud, robotikavahendid, detektorid, digitaalne pliiats), vahendid katsete läbiviimiseks.

Õppematerjalid

- ✓ Katsete kaardid – pildimaterjal, katse läbiviimise kirjeldus, QR-kood lisainfoga.
- ✓ Õppevahendite kasutusjuhendid, QR-kood lisainfoga.

Tegevus- ja tunnetusrada - erinevast looduslikust materjalist rada (kivid, liiv, muld, sammal, muru, käbid, oksad jne).

Liikumisalad

Madalseiklusrada - kuus seiklusharjtuust ja liugrada

Liiklusväljak – liiklusrada, liiklusmärgid.

Pallimängude väljak – erinevad pallimängud.

Mängualad

Mänguväljak – kiiged, liumäed, ronimisredelid/-seinad, muud mänguattraksioonid

Mängukeskus – looduslikust materjalist õppemängud.

Veekekus/mudamänguala- vesi, mullitajad.

Mudaköögid – loovmängu vahendid.

Mõistatus- ja lugemiskeskus – raamatud, pildimaterjal.

Loovmängukeskus – kostüümid, looduslik materjal (loovad fantaasiarikkad mängud, lavastused).

Loovalad

Kunstikeskus – kunsti- ja käsitöövahendid.

Ehituskeskus – tööriistad, looduslik materjal.

Muusikakeskus – looduslikust materjalist pillid.

Lisa 6. Pildid õpikeskustest

Fotode autor: Maire Post

Looduslikud õpikeskused

Putukate hotell

Looduse õpperaja makett

Lindude toidumajad

Lindude pesakastid

Taimed (ligikaudu 200 liiki)

Ilmajaam

Looduskeskus

Looduskeskus

Puuliigid (12 liiki)

Puuliigid (12 liiki)

Loomad, sh linnud, putukad

Loomad, sh linnud, putukad

Küülik

Teod

Marjapõõsad ja viljapuud

Köögiviljaaed

Kaasaegsed õpikeskused

Teadus- ja uurimiskeskus

Teadus- ja uurimiskeskus

Tegevus- ja tunnetusrada

Tegevus- ja tunnetusrada

Liikumisalad

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Madalseiklusrada

Liiklusväljak

Mängualad

Mudaköök

Mudaköök

Mängula

Veekeskus

Mängukeskus

Mängukeskus

Päikesekell

Peeglid

Lavastusmäng

Automäng

Ehituskeskus

Loovala

Kunst

Kunst

Loovtööd

Loovtööd

Loovtööd

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maire Post,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lasteaia õueala kujundamine ja õpikeskuste rajamine lähtuvalt nüüdisaegsest õpikäsitusest ühe lasteaia näitel“, mille juhendaja on Lehte Tuuling, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Maire Post

16.05.2024